

1941 metų sukilimas

AR JUO DIDŽIUOTIS AR LIUDĖTI?

Antanas Dundzila

Būtinai reikia rimto, išsamių dialogo, kuris atvestų į visapusiškai ištirtą, istoriškai pagrįstą nuomonę apie 1941 m. sukilimą: ar juo galima džiaugtis ir didžiuotis, ar reikia liudėti ir gal būt jį net smerkti? Čia svarbus, sunkus ir neatidėliojamas uždavinys.

Šiomis dienomis praėjo minėtinas, 1941 m. birželio 22 d. prieš bolševikinį okupantą įvykdytas lietuvių tautos sukilimas. Sukilimo kibirkščiai mūsų pogrindis sąmoningai pasirinko vokiečių – sovietų karo veiksmų pradžią, nes tik tokiu būdu tikėtasi stuktelti raudonajam okupantui ir pastatyti į rytus žygiuojančius vokiečius prieš atstатыtos Lietuvos nepriklausomybės faktą.

Niekas neneigia, kad šie tikslai buvo pilnai atsiekti. Tačiau, kaip žinoma, dalykai toliau neriedėjo norėta linkme arba, žiūrint jau iš šio šimtmečio pabaigos perspektyvos, šių dienų kai kurių asmenų galvoseną patiesinančiomis normomis.

Dar reiktų pridėti, kad buvo atsiekta ir daugiau, negu kad čia suminėtais tikslais buvo nusakyta. Pvz., sukilėliai išlaisvino daug okupanto įkalintų politinių kalinių, daug kur sutrukdė besitraukiantiems sovietams žvėriškai siautėti ir žudyti begink-

lius Lietuvos gyventojus, sutrukdė krašto naikinimą.

Reikšminga, kad sukilimo faktą viešai per radiją pripažino pats Sovietų Sąjungos Užsienio reikalų komisaras Molotovas. Tik vėliau Maskva pakeitė savo dainušką ir sukilimo operacijas Lietuvoje neigė bei koliojo.

Pačių lietuvių tarpe 1941 m. sukilimas beveik visą laiką stovėjo kito, beveik tuo pačiu metu išgyvento tautos skausmo šešėlyje – 1941 m. birželio 14 d. trėmimų gedule. Daug daugiau mūsų visokiųjų minėjimų bei spaudos lapų būdavo skiriama tiems genocidinio mąsto trėmimams, bet ne po savaitės laiko po jų išgyventam tautinio mąsto laimėjimui, kuris irgi pareikalavo neproporcingai daug aukų, net apie 3,000 žuvusiųjų. Čia jau bus net taušakėje atsispindintis mūsų psichologinis bruožas: visų pirma raudoti.

Net Lietuvos aktyvistų fronto (LAF) genėzės paveldėtojai, Lietuvių fronto bičiuliai (LF), atrodo, paskutinių dešimtmečių bėgyje 1941 m. sukilimą primiršo. Apie jį išsamiau nekalba, jo netyrinėja, apie jį nerašo. O tai yra liūdnas faktas ypač dabar, po pusšimčio metų, kai apie sukilimą bei jo pastatytą Laikinąją vyriausybę (LV) pradeda aidėti mūsų pačių visuo-

Švedijos miestų merų delegacijos, kuri viešėjo Ignalinos atominėje elektrinėje, dalyvių dalis.
Plačiau skaityk 4 psl.

Ed. Sulaičio nuotr.

menės kritiškai atsiliepimai.

Trumpai – drūtai sakant, sklinda teigimai, kad (1) LAF, (2) sukilimas bei (3) LV buvę kokios tai pronaciškos orientacijos ar bent inspiracijos padariniai, gal būt iš vis istorinės lietuvių tautos klaidos, nesusipratimai ar net nusikalstamo pobūdžio veiksmai.

Tenka atkreipti dėmesį, kad taip kalba ne ant užpakalinių kojų stovėdami kokie nors sovietinės santvarkos tvariniai, bet iškilūs mūsų visuomenės profesionalai. Tai gi čia nebus jokia paslaptis, kad LAF, sukilimo ir LV genėzės paskutinių kelių metų bėgyje pakedeno istorikas (titulas iš Liet. Enciklopedijos, XXXVII t.) Saulius Sužiedėlis ir poetas, vertėjas, mokslo populiarizatorius, rašytojas (titulai irgi iš Liet. encikl. XXXVI ir XXXVII t.) Tomas Venclova. Abiejų išvados

(Nukelta į 12 psl.)

LIETUVOS AMBASADA WASHINGTONE PRANEŠA

• Birželio 7-28 d. New York'e vyko Tarptautinis baleto konkursas, kuriame dalyvavo ir pora iš Lietuvos Akademinių operos ir baleto teatro – Ž. Baikštytė ir M. Baužys. Lietuvaitei Ž. Baikštytei buvo įteiktas bronzos apdovanojimas (pirmoji vieta nebuvo iš viso paskirta, antroji atiteko šokėjai iš Vokietijos Nicole Siepert).

Baigiamąjį koncertą stebėjo D. Lozoraitienė bei ambasadoriaus padėjėja kultūros reikalams D. Černeckienė, kuri kartu su ambasadoriumi St. Lozoraičiu dėjo daug pastangų, kad šokėjai atvyktų į šį konkursą.

• Olandijos ambasada pranešė, kad ambasadoriaus padėjėja mokslo ir švietimo reikalams D. Vidutienė tapo Diplomato (mokslo reikalams) klubo (Science Diplomat Club) pilnateise nare. Kol kas ji vienintelė iš visų trijų Baltijos šalių šio klubo narė. Iš visų buvusių Sovietų Sąjungos respublikų tik Rusija čia turi savo atstovą. Apskritai klubui priklauso 95 nariai iš 40 ambasadų Washingtone.

• Birželio 29 d. į Baltimorės uostą ambasada pristatė apie 50 dėžių su moksliniais žurnalais. Krovinys į Lietuvą išplauks liepos 8 d. Žurnalai pagal temas paskirstyti atitinkamoms institucijoms bei mokslinėms organizacijoms, tokioms kaip Kauno medicinos akademija, Lietuvos melioracijos institutas Kėdainiuose, Valstybinė geologijos tarnyba, Vilniaus universitetas, Lietuvos Žemdirbystės institutas etc. Lietuvą ši siunta turėtų pasiekti po maždaug pusantro mėnesio.

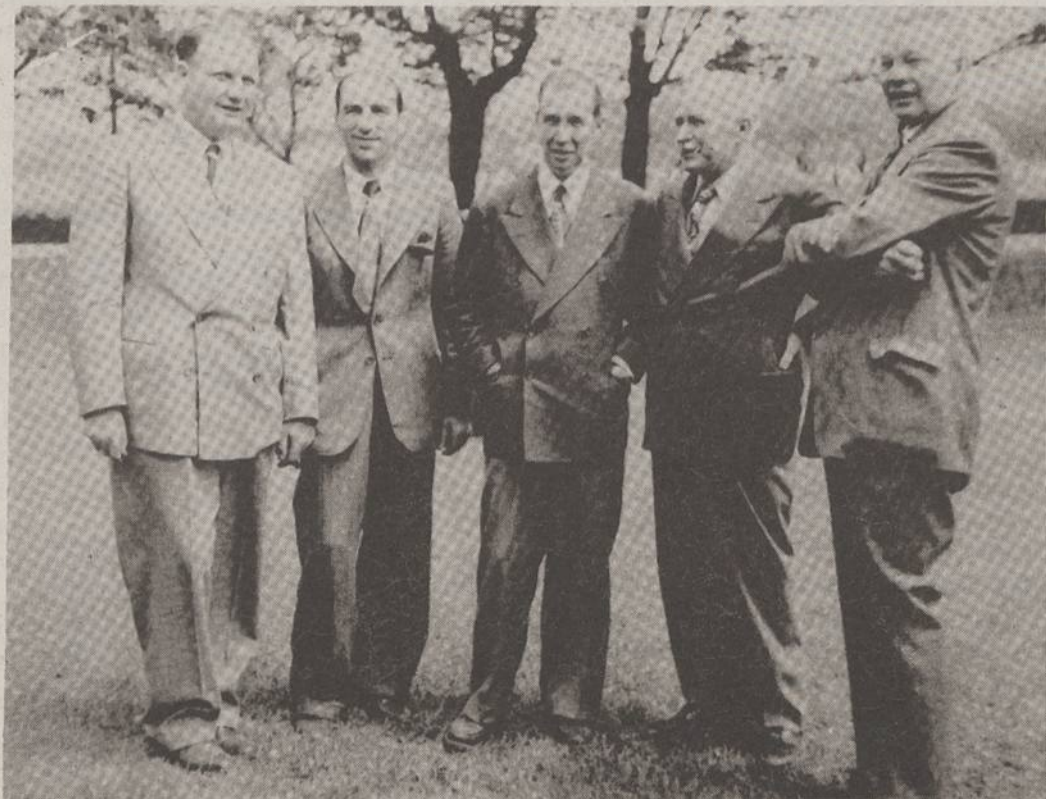
• Liepos 2 d. į ambasadą darbiniam posėdžiui susirinko Estijos, Latvijos, Kirgizijos, Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos, Armėnijos, Azerbaidžano, Uzbekistano ambasadų darbuotojai, atsakingi už mokslo reikalus. Posėdžio metu buvo svarstoma nauja Tarptautinio Mokslo Fondo ilgametė programa, skirta tikslųjų mokslų projektams finansuoti. Ši fondą, kuri susitikime atstovavo H. Balser ir G. Sher ir kurio tikslas remti mokslą Baltijos šalyse, Gruzijoje bei NVS, neseniai įsteigė G. Soros.

Pagrindinis dalykas, kurį aiškinosi pasitarimo dalyviai, – tai pinigų paskirstymas. G. Soros norėjo, kad šie fondai būtų skirstomi per Maskvą, tačiau su tuo nesutiko kitų šalių atstovai, kurie norėjo, kad pinigai būtų duodami individualiai kiekvienai šaliai.

IŠ ALT INFORMACIJOS

• Liepos 4 dieną šventėme Amerikos Nepriklausomybės sukaktį. Prieš 217 metų paskelbusi savo Nepriklausomybę, Amerika visada buvo viso pasaulio žmonėms, kovojantiems už savo kraštų laisvę, laisvės ir demokratijos švytu-ras.

• Liepos 6 dieną suėjo 740 metų nuo Mindaugo karūnavimo Lietuvos karaliumi dienos. Tai yra ir 740 metų sukaktis Lietuvos valstybės įkūrimo, nes tada Lietuvos karalius Mindaugas buvo pirmą kartą apjungęs vienybėn daugelį pagrindinių Lietuvos genčių.

Jubiliejinė nuotrauka. Prieš 45 metus (1948 m. pavasarį) Tabor Farmoje susitiko tautinės srovės atstovai: Vytautas Abraitis, Domas Adomaitis – tik atvykęs iš Vokietijos į JAV, buvęs Tautinio Sąjūdžio valdybos narys, ir trys patyrę vilkai – Antanas Oliš, Juozas Bačiūnas ir Pijus Žiūrys – jau daug metų mus palikę... Ar dažnai prisimename juos?

Girdėta iš Vilniaus

• VIENINGAS BALTIJOS VALSTYBIŲ VADOVŲ SUTARIMAS. Liepos 8 d. trijų Baltijos valstybių vadovai pasirašė laišką G-7 valstybių vadovams. Laiškas perduotas kiekvienam valstybių vadovui. Jame rašoma:

"1992 metų liepos 9 d. Helsinkyje priimti 1992 metų Helsinkio Dokumentai".

Kaip žinote, Rusijos Federacija, atstovaujama Prezidento Jelcino, dalyvavo derinant šį dokumentą, kuris, be kita ko, ragina "dalyvaujančias suinteresuotas šalis nedelsiant sudaryti dvišalius susitarimus, tarp jų tvarkaraščius, dėl "neatidėliotino, tvarkingo ir visiško užsienio kariuomenės išvedimo iš Baltijos valstybių teritorijų."

Praėjo vieneri metai, deja, nei Estija ir Latvija, nei Lietuva neturėjo galimybės įvykdyti šio reikalavimo. Laikytis savo įsipareigojimų mums trukdė Rusijos vyriausybės atsisakymas pateikti susitarimų projektus, tarp jų ir tvarkaraščius.

Didžiai remdami demokratinį procesą, vykstančius Rusijoje, mes turime pakartoti, kad tikrasis Rusijos politinės ir demokratinės valios patikrinimas yra jos pasiryžimas vykdyti priimtus tarptautinius įsipareigojimus. Mes pasiryžę ir norime dirbti su Rusija, bet kad plėtotųsi bendradarbiavimas, reikia sukurti pasitikėjimą. Tai mes galime pasiekti kartu vykdydami "1992 metų Helsinkio Dokumentų" reikalavimus.

Jūsų Ekscelencija, mes tikimės, kad jūs tinkamu būdu išskelsite šią problemą Tokijo susitikime ir kad jūs tvirtai remsite" neatidėliotiną, tvarkingą ir visišką užsienio kariuomenės išvedimą iš Baltijos šalių teritorijų.

• LIETUVA – UKRAINA: ŽALIA ŠVIESA KELYJE Į ABIPUSIŠKAI NAUDINGĄ BENDRADARBIAVIMĄ. Jokių kliūčių plėtoti Lietuvos ir Ukrainos bendradarbiavimą, kuris šiuo metu nepakankamas nėra. Šalių vyriausybės imasi atsakomybės savo veiksmais sudaryti palankias sąlygas tarpusavio prekybai, ūkinių subjektų veiklai ir kitokiam bendradarbiavimui plėtoti, nes tai atitinka abiejų valstybių interesus. Tokias išvadas liepos 7 d. pasibaigus Lietuvos – Ukrainos vyriausybinių delegacijų deryboms spaudos konferencijoje padarė Lietuvos Respublikos ministras pirmininkas Adolfas Šleževičius ir Ukrainos vadovas Leonidas Kučma.

Lietuvos – Ukrainos derybose, iš abiejų pusių dalyvavo maždaug po 10 ministrų ar jų pavaduotojų. Ukrainos atstovai akcentavo, kad jų šaliai svarbu turėti tranzitus ir kitas susisiekimo bei ryšių arterijas Skandinavijos kryptimi, Lietuvai Ukrainos keliai ir jos pietiniai uostai atveria išėjimą į Centrinę ir Rytų Europą, ir toliau pietryčių kryptimi.

Pasirašyti susitarimai dėl sausumos ir oro transporto, elektros ir pašto ryšių, tiesinės pagalbos ir kiti dvišalius santykius reguliuojantys dokumentai, tarp jų ir protokolas dėl prekybinio–ekonominio bendradarbiavimo, vertinami kaip svarbus posūkio taškas. Yra ir kliuvinių, kuriuos reikia pašalinti, ir tai ketinama padaryti artimiausiu metu. Kol šalys neturi savo konvertuojamos valiutos, reikia rasti būdus tarpusavio atsiskaitymams. Vyriausybės vadovai įpareigojo atitinkamas žinybas šį klausimą išspręsti per dešimt dienų. Susitarta, kad iki šio mėnesio pabaigos bus parengta dvišalė laisvos prekybos sutartis, kurią numatoma pasirašyti Ukrainos sostinėje. Taip pat aptarti valstybių ambasadų įkurdinimo šalių sostinėse, prekybos atstovybių atidarymo Lietuvos kultūros centro Kijeve įkūrimo klausimai.

Pasibaigus deryboms, Lietuvos Respublikos Vyriausybės vadovo vardu Ukrainos vyriausybinei delegacijai buvo surengti pietūs.

Su darbo vizitu Lietuvoje viešintį Ukrainos Ministrą Pirmininką Leonidą Kučmą ir grupę Ukrainos vyriausybės delegacijos narių liepos 7 d. priėmė Lietuvos respublikos Prezidentas Algirdas Brazauskas.

Leonas Kučma perdavė Ukrainos Prezidento Leonido Kravčiuko sveikinimus Lietuvos Prezidentui. Padėkojęs už juos, Algirdas Brazauskas perdavė nuoširdžius linkėjimus Ukrainos Prezidentui.

Daug dėmesio pokalbyje buvo skirta dviejų valstybių santykiams su kaimyninėmis šalimis – Rusija, Lenkija, su Europos Bendrija. Premjeras Leonidas Kučma paprašė Lietuvos Respublikos Prezidento, kad Lietuva paremtų Ukrainą, stojant į Europos Tarybą. Algirdas Brazauskas pasakė, kad jis labai norėtų matyti Ukrainą šioje tarptautinėje organizacijoje.

KAIP ELGSMĖS SU UŽSIENIO VALIUTA? Liepos 7 d. Seimo sesijoje priimtas užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymas. Pirmajame jo straipsnyje pažymima, kad užsienio valiuta – tai bet kurios užsienio valstybės ar užsienio valstybių bendrai naudojama valiuta. Įstatymas numato, jog Lietuvos Respublikos juridiniai ir fiziniai asmenys turi teisę atidaryti užsienio valiutos sąskaitas Lietuvos Respublikos ir užsienio bankuose. Taip pat juridiniai asmenys ir ūkiniai subjektai, neturintys juridinio asmens teisių, gali atidaryti sąskaitas užsienio valstybių bankuose, gavę Lietuvos banko leidimą, šis įstatymas taip pat suteikia teisę užsienio valstybinių juridiniams ir fiziniams asmenims užsienio valiutą laikyti Lietuvos bankuose.

Toliau įstatyme nurodoma, kad užsienio valiuta gali būti

PAŠNEKESYS SU LITUANIKOS – 3 PILOTU EDVINU VELONSKIU

Kęstutis K. Mlikas

Buvo tikrai malonu susitikti ir bent paskubom pasikalbėti su Litanikos–3 pilotu Edvinu Velonskiu, prieš jam išvykstant treniruotėn į Savannah, Georgia valstijoje, pasiruošti skrydžiui į Kauną, Dariaus ir Girėno skrydžio 60 metų sukakties proga.

Edvinas Velonskis – dar jaunas vyras, tik 22 metų ir gražiai nuaukęs. Dėka jo tėvų, kauniečių Simo ir Irenos Dilytės, kurių namuose tik lietuviškai kalbama, Edvinas yra gerai pramokęs lietuvių kalbą ir lietuviškai kalba laisvai. Tam padėjo ir Maironio Šeštadieninė mokykla Brooklyne, kurią jis lankė eilę metų. Queens kolegijoje studijuoja biznio administraciją ir ekonomiką. Šiuo metu yra paskutiniojo kurso studentas. Lietuviškame gyvenime priklauso New Yorko šaulių kuopai. Laisvalaikio mėgsta dirbti su elektronine aparatūra ir su automobilių varikliais. Šiaip jis yra gan kuklus ir labai jaudinosi šio pašnekėsio metu. Štai keletas jo atsakymų į jam patiektus užklausimus.

– Edvinai, kas tave paskatino šiam istoriniam ir taip pat rizikingam žygiui?

– Škaičiau Petro Jurgėlos "Sparnuoti Lietuviai". Prieš dešimt metų, būdamas Kaune, mačiau Dariaus ir Girėno Litanikos lėktuvo likučius. Mane ta jų nsekė labai sujaudino. Pradėjau galvoti ir nuolatos galvoti, kad reiktų šį skrydį tiesiog į Kauną be sustojimo pakartoti, tik šį kartą sėkmingai. Pradėjau kalbinti savo tėvą. Nustebau, kad jis tam nebuvo priešingas, bet su mama tai jau kitaip. Ji nenori net girdėti apie tai. Bet aš tikiu, kad ji apsipras su viskuo ir palinkės man laimės.

– Pats esi dar jaunas, o jau skraidai ir šiam skrydžiui sėsi prie vairo sprausminio lėktuvo. Kaip Pats pasidarei lakūnu?

– Skraidymas mane visad žavėjo. Būdamas 17 metų ga-

vau piloto lakūno leidimą. Vairavau ir jet lėktuvus. Smagu su jais skraidyti. Į Kauną reiks skristi su Gulfstream-4 jet lėktuvu. Išvykstu į Savannah, kad galėčiau geriau susipažinti su šiuo lėktuvu. Man yra pasakyta, kad per tas dvi savaites mane labai treniruos teoretiškai ir praktiškai kasdien maždaug po 12 valandų. Tad reiks daug padirbėti.

– Pasakyk kelis žodžius apie tą lėktuvą, kuriuo skrisi.

– Tai yra labai moderniškasis ir labai brangus lėktuvas. Jo kaina tik 29 milijonai dolerių. Sakoma, kad jų yra tik dvylika. Tas modelis yra išbandytas ilgom kelionėm be sustojimo. Gali skristi iki 600 mylių per valandą.

– Į Kauną skrisi be sustojimo, berods, virš 9 valandų. Nuo New Yorko iki Kauno yra 7600 kilometrų, ir tokio ilgio kelionės šis lėktuvas dar nėra daręs. Ar pakaks kuro šiai distancijai nugalėti? Ar yra kitokių rūpesčių?

– Jeigu nereiks skristi prieš vėją, tai Kauną pasieksime nusakytu laiku ir kuro turėtų užtekti. Šiek tiek rūpesčių kelia Kauno Aleksoto aeroportas. Tokiam lėktuvui nusileisti nusileidimo takas yra truputį per trumpas.

– Be tavęs, Edvinai, bus dar du lakūnai iš firmos, kuri duoda šį lėktuvą šiam skrydžiui. Kam tiek daug lakūnų?

– Kompanija, kuri nuomoja šį lėktuvą, nori apsaugoti savo turtą. Jos lakūnai yra profesionalai ir gerai pažįsta šį lėktuvą.

– Girdėjau, kad šiuo lėktuvu veši dovaną Lietuvai. Kas tai per dovaną?

– Tai bus replika Amerikos Laisvės Statulos, kurią visi mato įplaukdamai į New Yorko uostą. Tai bus dovana nuo visų Amerikos lietuvių didingai lietuvių tautai Lietuvoje. Man sakė, kad ši trijų ir pusės pėdų statula bus padėta Lietuvos Seimo rūmuose.

– Kam tu skiri šį istorinį

skrydį? Ar turi jam kokį nors obalsį ar šūkį?

– Žinau, kad Darius ir Girėnas pasakė kam jie skiria šį savo skrydį. Bet aš apie tai dar neturėjau progos net ir pagalvoti. Bet jeigu pasakyčiau. Skiriu šį skrydį MANO GIMTINEI LAISVAJAI LIETUVAI. Ar skamba gerai?

– Manau, bus gerai. Bet jei ką kitą sugalvosi, pasakyk tai prieš išskrisdamas. Edvinai, pats puikiai mąstai ir kalbi lietuviškai. Mane tai stebina, kai matau tavo amžiaus daug lietuvių jaunuolių ne tik kad nekalba, bet ir nesupranta lietuviškai. Ką į tai galėtum atsisakyti?

– Aš juk gimiau Lietuvoje. Buvau 7 mėnesių, kai mane atvežė į Ameriką. Namuose buvo kalbama tik lietuviškai. Kad moku lietuvių kalbą, ačiū mano tėveliams.

– Ar kyla koks nors baimės jausmas, kai imi galvoti, kad neužilgo reiks pakilti per Atlantą į Kauną?

– Tos baimės šiek tiek yra, bet nepasiduodu. Bandau apie tai negalvoti.

– Gal ką nors daugiau norėtum pasakyti dėl šio skrydžio?

– Pirmiausia noriu padėkoti savo tėveliui, kuris tikrai iš širdies remia mano užsimojimą ir finansuoja šį skrydį. Ačiū ir New Yorko lietuvių bendruomenei už pritartimą ir visokią paramą šiam skrydžiui. Ačiū visiems, visiems, kurie padeda man, kad šis skrydis būtų sėkmingas.

JUNGTINIŲ TAUTŲ
GENERALINĖS
ASAMBLĖJOS
PREZIDENTAS STOYAN
GANEV Š.M. LIEPOS 4-6
DIENOMIS APLANKĖ
LIETUVĄ,

praneša Lietuvos Misija Jungtinėms Tautoms. Asamblėjos Prezidentas, buvęs Bulgarijos Užsienio reikalų ministras, vizituos visas tris Baltijos valstybes.

Prezidento Ganev'o apsilankymas – aukščiausio lygio šiol Jungtinių Tautų pareigūno vizitas Lietuvoje. Asamblėjos Prezidentas – antrasis Jungtinių Tautų asmuo, po Generalinio Sekretoriaus Boutros Boutros-Ghali. Prezidentas renkamas vienerių metų kadencijai visų JT valstybių–narių balsavimu. Prezidentas vadovauja visai Asamblėjos struktūrai, jos komitetams ir padaliniais.

Prezidento Ganev'o vizito Baltijos valstybėse tikslas – susipažinti su dabartine politine, socialine bei ekonomine padėtimi, ir ištirti, kaip vykdomas Rusijos Federacijos kariuomenės pasitraukimas iš Baltijos kraštų.

ELTA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: BALYS GAIDŽIŪNAS

DIRVA (USPS 157580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-1091

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
• Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. •
Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents. Air mail overseas \$100.00 yr.
Prenumerata metams \$30.00, pusei metų \$17.00 • Oro paštu į užsienį
metams \$100.00 pusei metų \$55.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai
pasirašyti pavardė, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos
nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų
turinį ir kalbą redakcija neatsako.

Doleris lygus litui...

JEIGU NETURI NEI DOLERIO, NEI LITO!

Juozas Žygas

Taip prieškariniais laikais dainavo Pupų dėdė. Dabar po ilgų kalbų ir nesutarimų, pagaliau pasirodė litas. Dugeliui tai bus maloni žinia, taip pat daugelis po keletos dienų juo nusivils. Kadangi pinigų pavadinimas nieko nereikia, jeigu tas pinigas nėra paremtas darbu, prekyba ir aktyviu eksportu. Dabar Lietuvos užsienio prekyba yra lyg girtas žingsnis, 82% tebevyksta su Rytai. Pagaliau, kokia gali būti ekonomika, jeigu mafija jai dominuoja. Lietuvos valdžios įstaigų pranešimu, išdas tesurenka tik 30% mokesčių. Bet padėtis yra žymiai blogesnė.

Kuomet minist. pirm. A. Šleževičius lankėsi Washingtone, tai pasitarime su ekonomistais jam buvo pasakyta, kad Lietuva tesurenkanti tik 10% visų reikiamų mokesčių. Dėl to nereikėtų daug stebėtis, nes pramonininkai ir prekybininkai sumokėję mafijai savo duoklę, neberanda reikalo mokėti valstybei – kuri jų net nesistengia apginti!

Dabar grįžkime atgal prie pinigų reformos. Pirmiausiai, reforma turi būti pravesta netikėtai, kad neteisėtai maišus jų įsigyje, būtų užklupti netikėtai. Lietuvoje birželio 17 d. jau buvo žinoma, kad pinigų keitimas įvyks 25 d. Šiuo atveju slaptumas net nebuvo reikalingas, kadangi iš anksto buvo skelbiama, ką tas "lygiu" reiškė. Tik vėliau paaiškėjo, kad tas "lygiu" reiškė, jog pensininkų talonai ir vaigių milijonai, bus vienodai traktuojami.

Paskutiniu momentu, turbūt opozicijai reikalaujant, buvo įvestas papildymas, kad po 50,000 talonų bus laisvai keičiami santykiu 1:100. Keičiantieji didesnes sumas turės turėti asmens dokumentus ir jų pavardės bus įtrauktos į sąrašus. Su šiuo sprendimu, litui dar nepasirodžius, jau buvo pradėta jam duobė

kasti.

Vokietijoje, kuomet buvo įvykdyta pinigų reforma, tai žmonės nežinojo ir laikraščiai iš anksto nieko nerašė. Kiekvienas turėjo teisę išsikeisti tik po 50 DM., o Lietuvoje leido po 500 litų gauti.

Ekonomistas (iš Lietuvos) V. Kaminskas kalbėdamas per radiją pasakė, kad dabar Lietuvoje pluduriuoja 400 bilijonų talonų. Tad keičiant 1:100 santykiu, į rinką paplūstų 4 bilijonai litų. Dabar, kuomet visi žiūri į litą, kaip į išsigelbėjimo simbolį, tai pažiūrėkime kas buvo tas "Litas". Lietuvių enciklopedijoje yra taip rašoma: "1939.IV. 30 notų apyvarta pasiekė rekordinės 182 mil. lt. sumos".

Išeitų, kad tiek litų tuomet buvo apyvartoje. Tad padalinus iš to laiko gyventojų skaičiaus išeitų, kad apyvartoje tebuvo tik apie 66 lt. kiekvienam gyventojui. Atsimenu, kad Lietuvos spaudoje buvo rašoma, atsižvelgiant į tai, kad žemės ūkio kraštuose pinigų apyvarta yra lėta – tad buvo siūloma padidinti pinigų emisiją. Prileiskime, kad padidinus emisiją 50%, tai būtų apyvartoje apie 100 lt. asmeniui. Tad norint laikyti litą – "litu", jų neturėtų būti daugiau, kaip 380-400 mil. litų. Taip pat reikia žinoti, kad litas buvo stipriai padengtas auksu. Be to, Lietuva turėjo aktyvią užsienio prekybą, tad už tą skirtumą ir buvo perkamas auksas, kurio dalis dabar dar Lietuvai atiteko.

Kalbant apie būsimą lito kursą, yra minimas 4 lt. – 1 dol. santykis. Mano prognozė, kad vargu tai bus galima išlaikyti. 1922 m. apie pinigų kursą buvo taip rašoma: "Jei šalis daugiau įsiveža iš svetur, negu išveža, tai jos pinigų kursas visuomet esti žemas (PALYDOVAS – Kaunas 1922)".

Taip neseniai, kada Dirvą lankė JAV Ambasadorius Lietuvoje Mr. Johnson ir Ponia. Iš kairės: Mečys Aukštuolis, Vytautas Maurutis, Giedrė Kijauskienė, ambasadorius Johnson, Balys Gaidžiūnas, Vladas Blinstrubas ir Jonas Citulis. Ambasadorius Johnson, grįžęs į Lietuvą dar daugiau rūpinasi, kad Lietuva stiprėtų ir stiprėtų.

DIRBO MINIOMS, O SENATVĖJE LIKO NEPASTEBĖTA

V. Vaičiūgienė

LMK Federacijos Bostono skyriaus susirinkime, įvykusiame sausio 17 d. 1993 m., pirmininkė Elena Vasyliūnienė pakvietė dr. Algirdą Budreckį skaityti paskaitą, paminėdama istoriko dr. Algirdo Budreckio didelį įnašą lietuviškoje veikloje, turintį labai daug žinių ir skaičių daug paskaitų. Šį kartą dr. Algirdas Budreckis pasirinko temą: Emilija Vileišienė.

Esame daug girdėję apie Šatrijos Raganą ir kitas lietuves moteris rašytojas. Apie Emiliją Vileišienę nedaug kalbama. Ji nebuvo rašytoja, bet dalyvavo Vilniaus lietuvių veikloje, katalikė ir patriotė. Lietuvių tautai skyrė savo gyvenimą. Pradžioje dr. A. Budreckis paminėjo visą Vileišių šeimą, kurie Vilniuje pradėjo lietuvišką veiklą sudarydami viešosios branduolį, net buvo vadinami 12 apaštalių. Emilija Jasmantaitė – Vileišienė buvo jų tarpe.

Garsioji Vileišių šeima yra kilusi iš Pasvalio, Biržų apskrityje. Inžinierius Petras Vileišis padėjo savo broliams ir daugeliui lietuvių jaunuolių išsimokslinti. Visi broliai įsigijo aukštąjį mokslą: Antanas – gydytojas, Jonas – advokatas, Vytautas – inžinieriaus, diplomato, Petras – teisių daktaro, visuomenininko, Vincas – teisininko, žurnalisto, Kazys – gydytojas.

Petras, Antanas ir Jonas lankė Šiaulių gimnaziją. Tuo laiku lenkai ir rusai buvo labai aršūs. Lietuviai moksleiviai turėjo slaptą organizaciją, kuri sustiprino patriotizmą ir išugdė Lietuvai atsidavusius veikėjus.

Gydytojo Antano Vileišio žmona buvo Emilija Jasmantaitė. Kilmės bajoraitė, gimusi 1861 m. sausio 13 d. Kišinioje, Besarabijoje. Mokėjo lenkų kalbą, bet visada buvo lietuviškai nusiteikusi. Buvo baigusi Smolny institutą Petrapilyje. Čia ji susipažino su lietuviais studentais ir įsitraukė į visuomeninį darbą. Jos pastangomis buvo įvestos lietuviškos pamaldos šv. Kotrynos bažnyčioje Petrapilyje. Baigusi mokslus buvo išvykusi į Kaukazą. 1897 m. sugrįžo į Vilnių ir ištekojo už dr. Antano Vileišio. Vilniuje ji įsijungė į lietuvių organizacinį darbą. Ji buvo kunigaikštystės Tatjanos komiteto narė, tuo būdu gaudama paramos nuo karo nukentėjusiems lietuviams, 1914 m. buvo įsisteigusio lietuvių komiteto viena organizatorių ir išdavininkė. Įsteigė nukentėjusiems nuo karo šelpti komiteto skyrius ir kitose Lietuvos vietovėse. 1915 kunigaikštystės Tatjanos komiteto narių suvažiavime kėlė lietuvių tremtinių reikalus. Vilniuje gavo kelis namus našlaičių prieglaudoms, moksleivių bendrabučiams ir rūpinosi socialiniais reikalais. Ji taip pat rūpinosi Vilniuje lietuviškų mokyklų išlaikymu teikdama moralinę ir materialinę paramą.

1915 m. vokiečių kariuomenei užėmus Vilnių, okupacinės valdžios viršininkas grafas Pheil paskelbė Vilniaus gyventojams atsisaukimą, kuriame buvo įžeisti lietuviai. Emilija Vileišienė, mokėdama vokiečių kalbą, tuoj nuvyko į komendantūrą ir pareiškė protestą dėl lietu-

viams padarytos skriaudos. Tą pačią dieną atsisaukimas buvo nuimtas.

Emilija Vileišienė buvo pirmąją moteris Vilniuje gindama lietuviškus reikalus. Ji buvo drasi, energinga, ištverminga ir sugebėjo prieiti prie aukščiausių pareigūnų ir laimėti. Jos vyras gydytojas Antanas Vileišis buvo ramaus būdo, kuklus, atsidavęs lietuviškai veiklai ir savo profesijai, parašė daug medicinos klausimais knygų. Jis lankydavo ligonius net važiuodamas į jų namus. 1919 metais, siaučiant šiltinės epidemijai, pats apsikrėtė ir mirė.

Vyro mirtis E. Vileišienę labai paveikė, ji pasidarė labai prisilėgta, bet nenustojo veikusi. Buvo paskirta "Aušros Vartų" bendrabučio vedėja. 1920 m. lenkų administracija padarė kratą jos bute ir už lietuvišką veiklą pasodino į Lukiškių kalėjimą. Iš kalėjimo buvo paleista, bet pašalinta iš bendrabučio vedėjos pareigų. Lenkai jos nekenė.

1928 m. E. Vileišienė, kaip Vilniaus lietuvių labdaros draugijos atstovė, lankėsi Amerikoje tam tikslui rinkti aukas. 1933 m. grįžo į Lietuvą. Aplankė Kauną, kur buvo apdovanota Vytauto Didžiojo III-laipsnio ordinu.

1935 m. Emilija Vileišienė mirė Vilniuje ir palaidota Rasų kapinėse. Prieš tai ji savo palikimą paskyrė Vilniaus lietuvių sąjungai ir Lietuvos mokslo draugijai. Net po jos mirties lenkai nudraskė nuo jos paminklo geležinį kryžį...

Baigdamas paskaitą dr. Algirdas Budreckis paminėjo vilniečio advokato Antano Juknevičiaus žodžius: "Ir taip moteris (E.V.) visą gyvenimą dirbusi minioms, senatvėje liko vieniša tų minių nepastebėta"...

IGNALINOS ATOMINĖ ELEKTRINĖ – LIETUVOS IŠSIGELBĖJIMAS

Ji teikia didžiąją dalį reikalingos energijos Lietuvai
Edvardas Šulaitis

Nežiūrint kaip bekalbėjo anuo metu pagarsėjusio Lietuvoje vyro Zigmo Vaišvilos šalininkai, Lietuvai būtų buvę labai sunku išsiversti be Ignalinos atominės jėgainės, o dėl jo sustabdyto trečiojo bloko statybos, Lietuva turi bilijoninius nuostolius.

Tokios mintys buvo išsakytos, nuvykus į šį didžiulį modernių laikų gigantą, kitą vadinamą monstru, ir pamatčius viską iš arti ir pasikalbėjus su žinovais.

Daugumą čia skelbiamų žinių pateikė man ir dar keliems žurnalistams ir vienam svečiui iš Bostono (Gintarui Karosui) lydėjęs elektrinės fizinės apsaugos inžinierius Artūras Adomonis, kuris čia dirba jau 10 metų (elektrinė paleista darban – tuomet tik pirmasis jos blokas, kuris yra galingiausias pasaulyje – 1983 m. gruodžio 31 d.)

Kas ta elektrinė?

Nors ši elektrinė vadinasi Ignalinos atominė elektrinė, tačiau ji yra labai toli nuo pačios Ignalinos (nors rajonas yra Ignalinos). Pats Ignalinos miestelis turi tik 5 tūkstančius gyventojų, tuo tarpu artimiausias miestas, kuris išdygo kartu su elektrine vadinasi Visagino (buvo Sniečkaus) vardu. Jis yra tik 5 kilometrų atstume ir turi 30 tūkst. gyventojų. Pačioje elektrinėje, (jos pašonėje Drūkšių ežeras) dirba apie 6 tūkst. žmonių, iš kurių tik apie 3 proc. lietuvių. Visi kiti yra rusai ar kitų slavų tautų žmonės, kurių anksčiau lietuviai nekęsdavo, bet dabar jau prašo, kad jie tik nepalikėtų Lietuvos, nes juos nebūtų kuo pakeisti, kadangi Lietuva nepasirūpino savo darbuotojų parengimu.

Ir dar ir dabar nesirūpina.

Oficialūs duomenys teigia, kad iš šios atominės elektrinės Lietuva gauna 60 visos energijos (nors pačioje elektrinėje mums sakė, jog ji duoda net 82% energijos). Tai būtų pats didžiausias gaunamas procentas iš atominės elektrinės visame pasaulyje (Prancūzija gauna 72.9%, o trečioje vietoje einanti Belgija – 59.9%).

Apie pačią elektrinę ir jos svarbą papasakojo ir jos direktoriaus pavaduotojas Justinas Noreika, kuris prisipažino, kad nėra giminė solistui Noreikai ir kitiems žymiesiems Noreikoms. Jis čia rūpinasi elektrinės fizine ap-

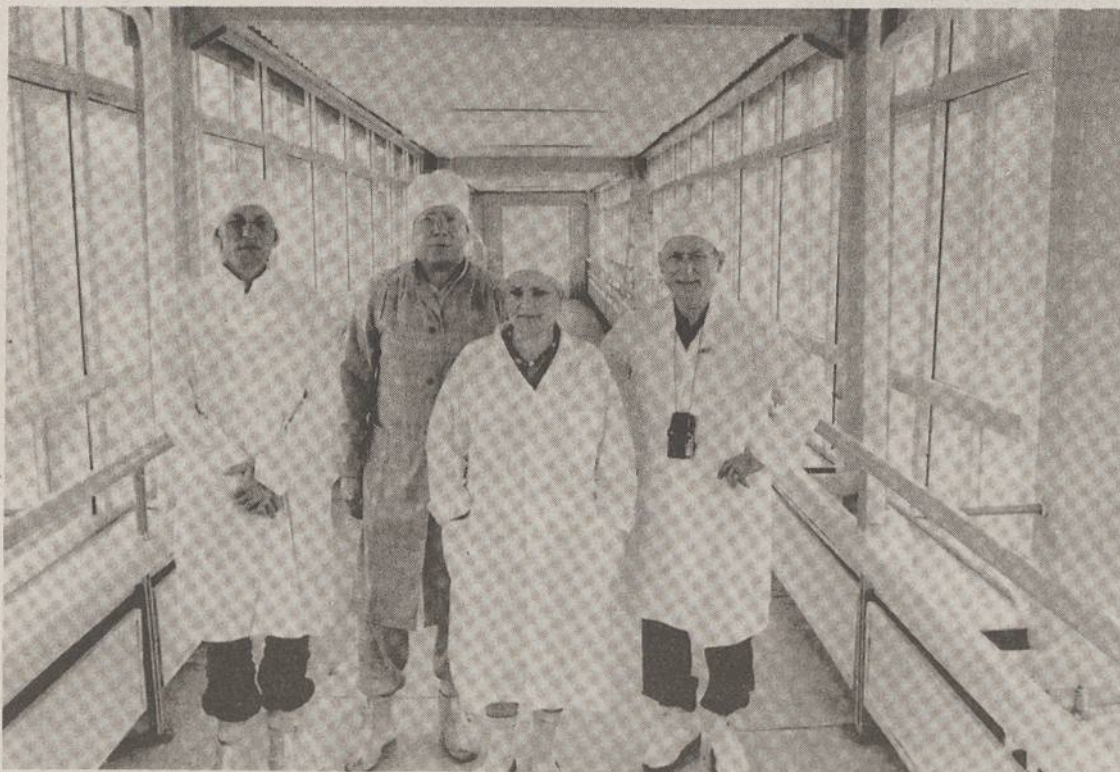
tik nori, net ir į statyti nebaigtą trečiąjį reaktorių (antrasis tuo metu buvo remontuojamas) ir iš ten neški – ką tik nori. Ten buvo sudėti neįkainuojami turtai, o dabar jau viskas nuėję šuniui ant uode-

džiausias tuometinėje Tarybų Sąjungoje). Viskas dabar yra Lietuvos Energetikos ministerijos žinioje (perėjo prieš pusantų metų). Tačiau niekas nesirūpina – ar kai ką dar galima panaudoti, parduoti.

Atrodo, viskas palikta Dievo valiai. O trečiasis reaktorius turėjo būti pats tvirtiausias ir saugiausias ir galėjo Lietuvai labai praversti, ypatingai norint užsidirbti "tvirtos" valiutos.

Bendrai, didele tvarka nepasižymi nė veikiantieji elektrinės blokai. Praėjusių metų rudenį plačiai nuskambėjo, kad iš elektrinės dingo branduolinio kuro kasetė, kuri yra dvylikos metrų ilgio, rankos storio, apie 230 kg. sveriantis daiktas ir jį į kišenę įsidėjus neišsineši. Buvo sudaryta net komisija šiai kasetei ieškoti, tačiau, praėjus pusmečiui, dar jokių rezultatų. Sakoma, kad ji gali būti paslėpta pačioje elektrinėje.

(Bus daugiau)

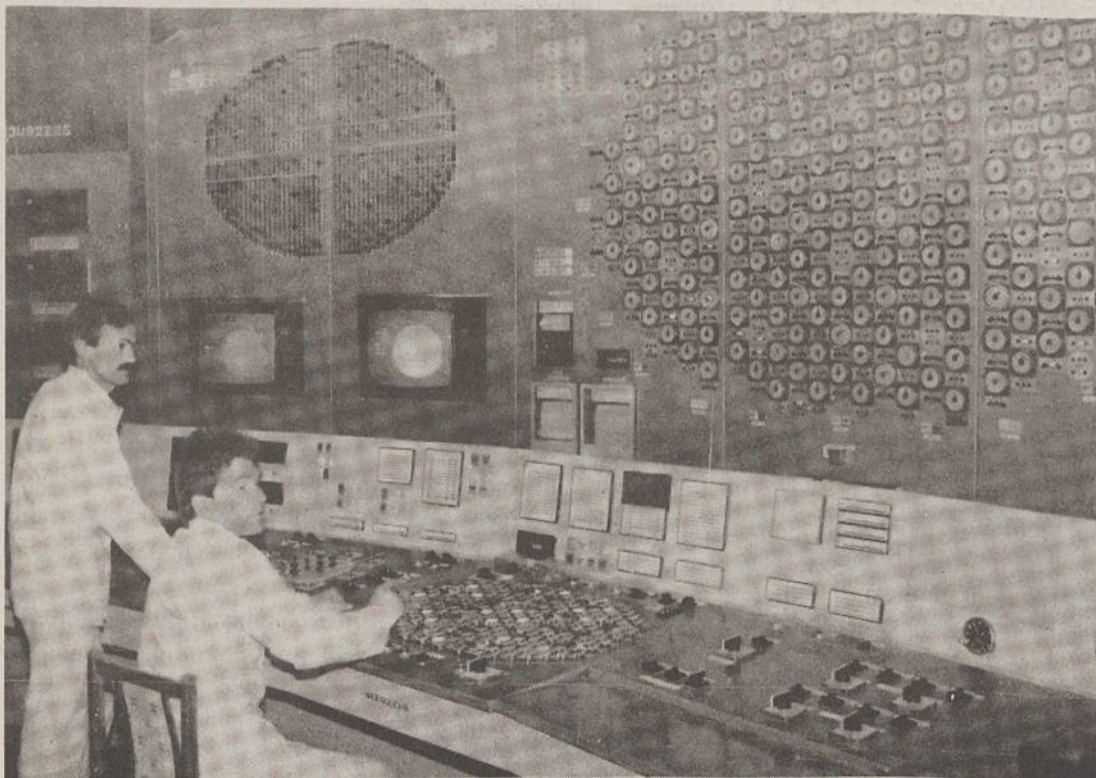

Tai ne ligoninė, o Ignalinos atominės elektrinės vidus, pasiruošus eiti prie reaktoriaus. Iš kairės: J. Pekarskis, G. Karosas, inž. L. Agekian, Ed. Šulaitis.

sauga ir savo žinioje turi apie 200 krašto apsaugos vyrų, kuriuos tik viduje prie dokumentų tikrinimo temačiau.

Iš lauko pusės – eik kur

gos: daug kas išvogta, o kas neišvogta – surūdiję ir niekam netinkama. Taip pat dar tebestovi keturi galingi kranai (vienas iš jų buvo pats di-

Taip atrodo Ignalinos atominės elektrinės kontrolinė salė su daugeliu visokių prietaisų, kuriuos valdyti tikrai yra nelengva.

V. Kapočiaus nuotr.

Štai, kurie padeda išlaikyti lietuvišką laikraštį

**A t n a u j i n d a m i
prenumeratą ir kitomis
progomis Dirvai auکوjo:**

Sėduikis A., Brockton	5.00
Venclauskaitė D., Wolcott ..	20.00
Bernot J., Union	30.00
Diržys G., Woodhaven	20.00
Krasauskas M., Baltimore ...	40.00
Baltikauskas T., Baltimore ..	10.00
Kasiulaitis J., Miami B.	5.00
Tuskenis K., W. Palm B.	10.00
Gelažius V., St. Pete.	15.00
Apanius V., Chesterland	20.00
Čepulis R., Chesterland	10.00
Verbyla I., Cleveland	50.00
Garlauskas B., Cleveland	5.00
Kvietys J., Dayton	5.00
Smulskis J., Lima	20.00
Dargis V., Madison	10.00
Naureckas P., Lemont	20.00
Jonas A., Houston	10.00
Dabkus S., Canada	10.00
Braškys A., Canada	10.00
Bivainis A., Rochester	5.00
Makalauskas I., Watertown ..	5.00
Bružaitė-Higgins D., Columbus	10.00
Gedvilienė B., Willowick	5.00
Žygas O., Cleveland	10.00
Puškorius D., Cleveland	10.00

Flynn B., Madeira	5.00
Panaras R., Orland Pk.	10.00
Basiulis A., Redondo B.	10.00
Koklys V., Hacienda Hts.	10.00
Vencus A., New Buffalo, ..	20.00
Ramanauskas J., Metuchen ..	10.00
Juozaitis J., Juno Beach	30.00
Kremeris A., Palos Hts,	15.00
Bernotas B., Cleveland	10.00
Gudėnas J., Euclid	20.00
Mikonis J., Richmond Hts ..	20.00
Orantas J.M., Roseville	10.00
Valiukėnas R., Dearborn ...	5.00
Liepas D., Michigan City ...	10.00
Nasvytis E., Northbrook	30.00
Juodelis B., Willowbrook ..	10.00
Barmus L., Chicago	15.00
Drasutienė A., Chicago	10.00
Povilaitis J., Omaha	10.00
Lenkius K., Sun City	20.00
Glodenis J., Los Angeles ...	10.00
Mažeika A., Marina Del R. .	20.00
Korius Z., Santa Monica ...	20.00
Milkovaitis K., Yorba L. ...	10.00
Grigas C., Salinas	10.00
Kuolas A., Canada	20.00
Rudaitis R., Oak Lawn	10.00
Lanys P., Ormond B.,	20.00

**Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame**

**APYTIKRIAIS
SKAIČIAVIM AIS 1993 M.
PRADŽIOJE LIETUVOJE
GYVENO 3,746,000
GYVENTOJŲ.**

O po pusmečio gyventojų rasta 5000 mažiau. Toks sumažėjimas skaičiuojamas kita-
tausių išsikelimu į kitas, anksčiau buvusias Sovietų Sąjungos respublikas.

KŪRYBA IR MOKSLAS

VLADO JAKUBĖNO DRAUGIJOS VEIKLA

Irena Skomskienė

VLADO JAKUBĖNO gimtadienio išvakarėse šį pavasarį radio valandėlė "Tautiečių Balsai" – buvo pašvęsta šio kompozitoriaus kūrybai. Muzikologas Vaclovas Juodpusis nuo 1992 m. rudens parengė visą seriją laidų, skirtų Vlado Jakubėno kūrybai pažinti. JAV išleistų plokštelių dėka – Lietuvos muzikinė visuomenė galėjo gėrėtis visų žanrų šio kompozitoriaus kūriniais.

Kaune Vlado Jakubėno jaunystės mieste, jo vardą populiariau pianistė Virginija Daugirdienė, kurios dėka gegužės 12 d. Kauno aukštesniojoje J. Gruodžio muzikos mokykloje "sutapo" du renginiai: Vlado Jakubėno gimtadienis ir Lietuvos Reformacijos draugijos istorijos ir kultūros draugijos Kauno skyriaus susirinkimas. Taigi renginys turėjo nuostabią publiką (nors ir negausią), kuriai pranešimą apie Vladą Jakubėną skaitė muzikologas Vaclovas Juodpusis, demonstravo iš JAV gautą video juostą apie šį kompozitorių.

Vilniuje, gegužės 14 d. Vlado Jakubėno vardas taip pat buvo pagerbtas: Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugija į savo renginį pakvietė svečių iš Chicago – Vlado Jakubėno draugijos prezidentą EDVARDA ŠULAITĮ ir šios draugijos Lietuvos skyriaus narius. Svečias iš Chicago papasakojo apie jo vadovaujamos draugijos veiklą JAV, o Lietuvos sk. narė I. SKOMSKIENĖ pabrėžė, kad šių abiejų giminingų draugijų veikla turi daug savybių taškų: bendri renginiai, ta pati publika, dalykinė pagalba redaguojant ir leidžiant kai kurios leidinius. Pvz. buvo parodytas naujas, jau parengtas spaudai – Vlado Jakubėno harmonizuotą evangelikų choralų rinkinį "Jėzau, Tu mano gyvybė". Tai Mažosios Lietuvos liaudies giesmės, kurių tekstus ir gaidas suredagavo Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos kolegos – Mykolas Mikalajūnas ir muzikologas Arvydas Karaška. Tai pirmasis VLADO JAKUBĖNO draugijos leidinys, kurį netrukus paseks ir antrasis. Muzikologas Vaclovas Juodpusis užbaigė suredaguoti VLADO JAKUBĖNO liaudies dainų harmonizacijas. Originalių dainų rinkiniai taip pat jau sudarinėjami, o instrumentinės muzikos leidinių šiais

metais nespėsime išleisti, bet 1994 m. – būtinai.

Didžiausi mūsų draugijos rūpesčiai šiuo metu – yra tinkamai pasiruošti VLADO JAKUBĖNO 90-mečiui (1994 m.). Tam tikslui sukurta ORGANIZACINIS KOMITETAS, kurio sąstatas toks: V. LAURUŠAS – pirmininkas, pavaduotojai du: E. Šulaitis (JAV) ir R. Biveinis. Kompozitoriai: J. ŠIRVINSKAS, M. URBAITIS, L. VILKONČIUS, A. KUBILIŪNAS, muzikologai O. NARBUTIENĖ, J. ANTANAVIČIUS, E. GEDGAUDAS, o filharmonijos atstovaus V. ZALATORIS ir buvęs prieškarinės Lietuvos filharmonijos direktorius (dabar gyvenantis JAV) JONAS LENKTATIS. Jam esame dėkingi už atsiųstus eksponatus apie VLADĄ JAKUBĖNĄ iš savo asmeninio archyvo.

Šis organizacinis komitetas jau per pirmąjį savo posėdį nutarė VLADO JAKUBĖNO JUBILIEJŲ LIETUVOJE atžymėti ne vienu renginiu o visa jų eile, aprėpiančia visų žanrų šio kompozitoriaus kūrybą. Numatyta ir mokslinė konferencija Vlado Jakubėno kūrybai ir asmenybei nušviesti. Be to restauruoja-

Komp. Vl. Jakubėnas draugijos Lietuvos skyriaus reikalų vedėja Irena Skomskienė kartu su laidų apie šį kompozitorių per Vilniaus radiją organizatoriumi muzikologu Vaclovu Juodpumi.

Ed. Šulaitis nuotr.

ma V. Jakubėno baleto "VAIVOS JUOSTA" muzika. Operos ir baleto teatras yra suinteresuotas šį veikalą pastatyti savo scenoje 1994 m. Suplanuota ir knyga apie šį kompozitorių, o mokslinės konferencijos medžiaga pasitarnaus monografijai.

MIRĖ VYTAUTAS KUŠLEIKA

Birželio 25 d. Cleveland Heights mieste, savo namuose, mirė smuikininkas Vytautas Kušleika, sulaukęs 77 m. amžiaus.

Lietuvių ateivių sūnus Vytautas gimė 1916 m. Bridgewater, MA. Vaikystėje tėvų paskatintas lankė pianino pamokas, o mokykloje pradėjo lavintis smuikavime. Studijavo muziką Bostono universiteto. Grojo Bostono simfoniniame orkestre, būdamas 20 m. perėjo groti į Houstono Simfoniją. 1943 m. įgijo muzikos bakalauro laipsnį Eastman School of Music, Rochesterio, NY. Grojo su Rochesterio Philharmonic ir vėliau su Pittsburgho Simfonija.

1944 m. įsikūrė Clevelande, kur tapo Clevelando Simfoninio Orkestro smuikininku, grieždamas 44 metus smuiku. Su orkestru pasiekė šio krašto ir tarptautinį garsą. Taip pat rado laiką tęsti mokslą Clevelando Western Reserve universitete, kur 1951 m. įgijo magistro laipsnį. Clevelande jis taip pat grojo su kamerinės muzikos grupėmis,

įskaitant Camilli stygų kvartetą CWR universitete. Dalyvavo lietuvių rengiamuose koncertuose bei minėjimuose. Anot Plain Dealer dienraščio, kada lietuvių opera atvykdavo Clevelandą, jis padėdavo sudaryti akomponavimui orkestrą.

V. Kušleikai išėjus pensijon, jo muzikinis dėmesys grįžo nuo smuiko atgal į pianiną. Dažnai skambindavo su sūnumi Jonu, kuris irgi skambina pianinu arba groja violončele.

Liko liūdinti našlė Jean, sūnus Jonas, duktė Karen ir vienas vaikas. Ger. J.

1993 S. A. BALTIEČIŲ IR LIETUVIŲ LENGVOSIOS ATLETIKOS PIRMENYBĖS

1993 m. Š. Amerikos Baltiečių ir Lietuvių lengvosios atletikos pirmenybės įvyks 1993 m. rugsėjo 11-12 d.d., Alderworth High School, 50 Fairwood Place, West, Burlington, Ont. Pirmenybės vyksdo Toronto PPSK Aušra, talkininkaujant Hamiltono LSK Kovui. Lietuvių pirmenybės bus išvestos iš baltiečių.

JUBILIEJINĖ DAILININKĖS D. KASČIŪNAITĖS PARODA

Birželio 10 d. Lietuvos Ambasadoje Maskvoje atidaryta žinomos respublikos dailininkės Dalios Kasčiūnaitės paskutinio laikotarpio darbų paroda, skirta jos kūrybinės veiklos, dalyvavimo parodose 20-mečiui atžymėti.

Tai 29 darbai, atspindintys kūrybos augimą, nuotakas, susimąstymą, gyvenimo prasmės supratimą, gimtosios žemės spalvų žaismą.

Manau, kad reikėtų sutikti su maskviečio menotyrininko A. Rožino mintim, pasakyta atidarant parodą, kad nuo prieš penkerius metus čia matytų darbų autorės veidas pajaujęs, o jos kūrinių spalvos pašviesėjo, kaip ir pati Lietuva...

Pirmieji paroda apžiūrėjo Maskvos kūrybinių organizacijų atstovai, dailininkai diplomatai, žurnalistai, Rusijos sostinėje gyvenantys tautiečiai. K. Kedaitis

gruodžio 31 d. Sub-masters ir Masters – pagal dalyvio amžių varžybų dieną. Dalyvių skaičius neapribotas visose klasėse.

Varžybų pradžia šeštadienį, rugsėjo 11 d. 1:30 PM. Registracija – nuo 12:00 val. Sekmadienį varžybų tąsa nuo 10:00 AM.

Dalyvių registracija – iki rugsėjo 7 d, imtinai, šiuo adresu: Mrs. Irena Wilkinson, 2783 Kinnerton Cresc., Mississauga, Ont. L5K 2B3. Tel. (416)-822-0302.

Papildomi kontaktai: Algis Malinauskas, varžybų vadovas (416)-844-76794; Kazys Šapočkinas (416)-239-7562; Algirdas Bielskus (216)-486-0889.

Smulkios informacijos pranešamos visiems sporto klubams. Klubams nepriklausą, dėl informacijų gali kreiptis į Ireną Wilkinson, Algį Malinauską, Kazį Šapičkiną, Algirdą Bielskų ar į bet kurį sporto klubą.

Šių metų varžybos bus pravedamos platesne apimtimi. Atgaivinant ankstyvesnes tradicijas, šiais metais svečių teisėmis yra pakviesti dalyvauti ir vietiniai suomių, ukrainiečių ir lenkų lengvatletai.

Dalyvavimas atviras visiems lietuvių lengvatletams. Klubai ir pavieniai lengvatletai kviečiami šiose varžybose gausiai dalyvauti.

ŠALFAS LENGV. ATLETIKOS klubas
ŠALFAS CENTRO VALDYBA

SVEČIAI JUBILIEJINĖJE STOVYKLOJE – RAKE

Jubiliejinė Stovykla RAKE jau čia pat, (liepos 31-rugpjūčio 11d.) – laukiame visų sesių, brolių ir sąjungos rėmėjų. Lietuvių skautavimas užsienio kraštuose išsilaiko tik mūsų visų bendru darbu. Deimantinio jubiliejaus stovykla pareikalauja visų Lietuvių Skautų Sąjungai PRIJAUČIANČIŲJŲ dalyvavimo, nes tik daugybėje yra mūsų galybė!

Į stovyklą atvyksta lietuvių skautų atstovai iš Anglijos, Australijos, Argentinos ir Brazilijos. Atsikviečiame vienuolika Lietuvos skautų vadovų. Išskilmių savaitgalyje pas mus svečiuosis latvių, estų, ukrainiečių ir gal vengrų reprezentacinės skautų-čių skiltys.

Dalyvaukite ir raginkite kitus atvykti į stovyklą.

Laukiame visų!
v.s.fil. Sigita Miknaitis
Jubiliejinės Stovyklos
viršininkas

Varžybos vyks šiose klasėse: vyrų, moterų, jaunių A (17-19 m.); jaunių ir mergaičių B (15-16 m.), C (13-14 m.), D (11-12 m.), E (9-10 m.), F (žemiau 9 m.); vyrų ir moterų "Sub-masters" (35-39 m.) ir visų klasių "Masters" – (40-44 m.), (45-49 m.) ir t.t. kas 5 metai.

Prieauglio klasifikacija – pagal dalyvio amžių 1993 m.

"ŠALIS TA LIETUVA VADINAS"

Domas Česevičius

(Pabaiga)

Labai mažos, taigi kariškai silpnos Naujosios Lietuvos geopolitinė situacija tarp labai didelės Rusijos rytuose ir stiprios Vokietijos vakaruose savaime lėmė Lietuvos priklausomybę nuo Rusijos – Vokietijos santykių pusiausvyros. Tokia pusiausvyra užtikrino Lietuvos egzistenciją, jeigu Lietuva lygiomis palaikė gerus santykius su viena ir su kita galybe. Pusiausvyros iširimas grėsė susidūrimais tarp tų didelių galybių, o sykiu ir Lietuvos egzistencijai. Ypač opi Lietuvos situacija darėsi tada, kai tų abiejų galybių interesai sutapo nepalankiu nusistatymu pačios Lietuvos atžvilgiu.

Tokia opi situacija Lietuvai susidarė pačioje Naujosios Lietuvos egzistavimo pradžioje. Bolševikinė Rusija turėjo ir aiškiai rodė savo intenciją turėti savo valdžioje ne tik buvusias carinės Rusijos teritorijas, bet ir gerokai daugiau... net iki viso pasaulio užvaldymo socialistinės revoliucijos titulu. Iš Versalio sutarties smarkiai apkarpytos Vokietijos buvo atimtas Klaipėdos kraštas ir prijungtas prie Lietuvos. Tai irgi sudarė pagrindą Vokietijai turėti teritorinę pretenziją Lietuvai ir dar daugiau... Vadinausi, abi galybės – iš Rytų ir iš Vakarų – godžiai žvelgė į Lietuvos teritoriją ir ruošėsi vykdyti savo teritorinių pretencijų realizavimą. Nors Rusijos ir Vokietijos interesai savo galutiniais tikslais buvo skirtingi ir net priešiški, bet Lietuvos atžvilgiu jie buvo identiški: viena ir kita galybė siekė Lietuvą turėti savo valdžioje. Iš trečiųjų galybių galima buvo sulaukti tik gai-

lestingos užuojautos dabarčiai ir raminančios paguodos ateičiai, bet ne realios paramos. Lietuvos nepriklausomybės apgynimas bei išgelbėjimas pasidarė nebeįmanomas. Todėl taip ir įvyko: Antrajam pasauliniam karui prasidėjus, Lietuvos teritoriją pradžioje buvo okupavęs viena, o vėliau ir kita galybė. Karui pasibaigus betgi Lietuvos teritorija liko okupacijoj tos galimybės, kuri buvo Vokietijos nugalėtojų pusėje.

Taip buvo sunaikinta Naujosios Lietuvos nepriklausomybė, taip prasidėjo didžioji lietuvių tautos nelaimė. Nelaimė darėsi didesnė todėl, kad pati okupacija nėra paprasta okupacija, bet ypatinga, istorijoje dar nebuvo okupacija. Blogiausia, kad okupacija verčia aukštyti kojom pagrindines politines – socialines, kultūrines vertybes ir visiškai iškraipo tautoje giliai išgyvenusių visuomeninio gyvenimo sampratą.

Pirmiausia perversyviai iškraipoma bei persukama politinė samprata bei tikrovė. Visą laiką ir visaip įtaigojama ir skelbiama, kad okupacija nėra Lietuvos nepriklausomybės sunaikinimas, bet "Lietuvos išlaisvinimas", "tikrosios nepriklausomybės atgavimas". Toks dalykų ir tikrovės iškraipymas bei persukimas yra pražūtingesnis už pačią okupaciją.

Plačiai ir įžliai skelbiama ir įkalbinėjama, kad nepriklausoma Lietuva buvusi labai atsilikusi ekonomiškai. Tiesa, Lietuvos ekonomika buvo atsilikusi lyginant ją su Vakarų Europos ekonomika. Bet ji toli gražu nebuvo atsilikusi lyginant ją su Tarybų

Sąjungos sudarkyta ir sujaukta ekonomika. Atvirkščiai, ekonominis gyventojų apsirūpinimas ir pragyvenimo lygis Lietuvoje 1940 m. buvo kur kas aukštesnis už to meto Tarybų Sąjungos gyventojų pragyvenimo lygį. Tą pripažino tada ir keliautojai po Lietuvą ir Tarybų Sąjungą, ir ekonomikos reikalų ekspertai. Visi akivaizdžiai matė, kaip skurdžiai ir vargingai tada gyveno milžiniškos kolchozininkų masės Tarybų Sąjungoje, kaip jie gyveno, ką jie turėjo, kaip jie atrodė. Todėl, jeigu 1940 m. Lietuvos gyventojų pragyvenimo lygis buvo aukštesnis už Tarybų Sąjungos gyventojų pragyvenimo lygį, tai kodėl jis turėjo būti žemesnis už Tarybų Sąjungos gyventojų pragyvenimo lygį, jeigu Lietuva būtų išlikusi nepriklausoma? Po Antrojo pasaulinio karo visas pasaulis, o ypač Vakarų Europa, padarė neregėtą negirdėtą šuolį aukštyti ekonomikoje ir technikoje. Taigi ir nepriklausoma Lietuva nebūtų stovėjusi vietoje. Jos ekonominis – techninis šuolis į viršų, kaip ir prieš okupaciją, irgi turėjo būti vikresnis ir aukštesnis, negu biurokratiškai nepaslankios ir sunkios, ekonomiškai prieštaringos ir neproporcingos Tarybų Sąjungos ekonomikos šuolis į viršų.

Juk tokios yra būtinos prielaidos svarstant klausimą, kaip būtų buvę, jeigu Lietuva būtų išlikusi nepriklausoma.

Dideli persūkimai ir iškraipymai vyksta ir kultūros srityje. Kraipomos teisės, moralės, mokslo, meno sampratos. Tokie iškraipymai ir persukinėjimai per ilgesnį laiką šizofrenizuoja ir demoralizuoja visuomenę ir ilgainiui menkina, skurdina natūraliai, laisvai besirutuliojanti tautos dvasinį moralinį potencialą.

Taigi iškyla gyvybinė lietuvių tautos problema: kaip prieš visa tai atsilaikyti, kaip išsilaikyti? Vilnius, 1978 m. (Pabaiga)

SAULĖLEIDŽIO SONETAI

A.a. Stasio Santvaro pasakutinė poezijos knyga, išleista Vilties Draugijos, įrišta į kietus viršelius ir sukrauta Dirvos redakcijoje.

Knyga parduodama po 10.00dol. ir gaunama šiuo adresu: **DIRVA**
19807 CHEROKEE AVE.
CLEVELAND, OH. 44119

Sunkiu metu grįžęs į Lietuvą

Domą Česevičių (1902-1986) prisimenant

Tik vyresniojo amžiaus inteligentai, studijavę ketvirtajame dešimtmetyje Kauno universitete ekonomikos mokslus, mena studentams labai imponavusį dėstytoją Domą Česevičių. Mena jį, žymų Lietuvos ekonomistą, ir negausūs bičiuliai, giminės.

Gimė Domas Česevičius Dabšionių bažnytkaimyje (netoli Panevėžio). Baigęs Panevėžio gimnaziją, studijavo Kauno universiteto Humanitarinių mokslų fakultete ir kartu 1927-1928 m. dirbo tuometinio "Lietuvos aidą" redakcijos sekretoriumi. 1928 m., gavęs Švietimo ministerijos stipendiją, išvyko studijuoti ekonomikos į Kelno universitetą (Vokietija). 1933 m. grįžo į Lietuvą turėdamas ekonomikos mokslų daktaro laipsnį. Paskirtas asistentu Ekonominės politikos katedroje, Kauno universitete, o apgynęs habilitacinį darbą "Visuomeniškumo argumentas mūsų laikų ūkio santvarkoje" (paskelbtas "Ekonomikos" žurnale, 1935, Nr.4 ir atskiru leidiniu), tapo privatdocentu toje pat katedroje. 1938-1939 m., gaudamas Rockefellerio stipendiją, stažavo Anglijos ir JAV universitetuose. Prasidėjus karui, nors stažuotės dar nebuvo baigęs, grįžo į Lietuvą.

Tuo sunkiu metu, kai jau aiškiai niaukstėsi padangė, neatsisakė jam pasiūlytų lietuvių tautininkų sąjungos pirminko pareigų (jas pradėjo eiti nuo 1939 m. gruodžio 2 d.). Maždaug tuo pat metu paskirtas ir Finansų ministerijos generaliniu sekretoriumi. Taip pat buvo ir "Lietuvos aidą" vyriausiojo redaktorium.

Prasidėjus sovietinei okupacijai areštuotas ir išsiųstas į Komijos lagerius. Baigiantis karui paleistas. 1945-1946 m. (tris semestrus) dėstė Vilniaus universitete, bet kadangi nesilaikė oficialių mokymo programų (pats sakė: "dėščiau kaip mokėjau"), iš darbo atleistas, o po kelerių metų vėl areštuotas ir išsiųstas į Sibirą. Grįžo 1954 m. rudenį. Vienintelis pajamų šaltinis buvo honorarai už darbus, parašytus pagal sutartis su Ekonomikos institutu. Kurį laiką dirbo Miestų ir kaimų statybos projektavimo institute ekonomistu. Senatvėje gavo šokią lokią pensiją.

Savo pažiūrų nekaltiojo. Habilitaciniame darbe, taip pat straipsniuose "Kapitalizmo problema", "Valstybė ir ūkis" bei kituose, skelbtuose "Vairo" ir "Ekonomikos" žurnaluose, gynė idėjas, susijusias su tuo, ką dabar vadiname "socialistiniu rinkos ūkiu". Šios idėjos vyrauja ir vėlesniuose darbuose. Iš svarbesnių minėtini: "Lietuvos ūkio istorijos eskizai", "Lietuvos visuomenė ir ekonomika carinės Rusijos valdžioje (1795-1915)", "Lietuvos ekonominė politika 1918-1940 metais". Pastarojo rankraštis šiuo metu įteiktas spaudai, tačiau išleisti pritrūko lėšų.

Sovietiniais metais rašė taip, kaip galvojo, visai nesisilodamas, kad jo parengti rankraščiai tuo metu spaudai netiko. Dalino juos bičiuliams paskaityti, diskutavo. Ir nesigailėjo, kad, nebaigęs stažuotės, grįžo į Lietuvą, užuot ramiai gyvenęs JAV. Nesigailėjo, nes, kaip sakydavo, buvo kartu su tauta,ėjo jos kančių keliais.

Vincentas Lukoševičius
"Lietuvos Aidas"

Talpintuvai siunčiami kas savaitę **TRANSPAK** praneša: NAUJI MAISTO SIUNTINIAI:

55 svarai įvairaus maisto \$ 98.

22 svarai įvairaus maisto \$ 65.

22 svarai mėsos gaminių \$ 95.

45 svarai įvairaus maisto be mėsos \$75.

Mažas, bet vertingas: kava, arbata, kakava, apelsinų koncentratas, aliejus, mėsos konservai, vitaminai – tik \$35.

Visi gaminiai sudaryti iš užsienietiškų produktų, išskyrus rūkytas dešras ir sūrį. Pinigai pervedami doleriais.

Siųskite per seniausią persiuntimo į Lietuvą įstaigą Daugiausia siuntinių į Lietuvą siunčiama per **TRANSPAK**. Skubius siuntinius siunčiame AIR CARGO

RŪTA DEGUTIENĖ

216 943-4662

28262 Chardon Rd. Willoughby Hills, OH 44092

TRANSPAK Chicago tel. 312 436-7772

PATRIA

2638 W. 71 St., Chicago, IL 60629,

tel. (312) -778-2100

Didelis pasirinkimas dovaninių bei buitinių prekių, pageidaujama ir Lietuvoje. Dėl specialiai sumažintų kainų klausykitės Šluto radijo valandos sekmdieniais nuo 7 iki 8 val. ryto, 1450 AM banga.

SUNKŪS KARO METAI

Bronius Aušrotas

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Skaitytojas gali suprasti, kad šis pasiūlymas vykti į Pskovą manęs neviliojo. Kas norėtų lįsti į pavojų? Galvoje vyko greitai persvarstymai, kas geriau būtų: priimti pasiūlymą vykti į plk. Kiep vadovaujamą žvalgybos štabą Pskove, ar likti Kaune? Pasiūlymą priėmė Lietuvoje, galėčiau susilaukti nemalonių susikirtimų su SD. Mat tuo laiku SD įstaigoje kaip etatiniai tarnautojai dirbo repatriantai, buvę Lietuvos piliečiai, dabar grįžę atgal į Lietuvą. Jie nesijautė kaip buvę eiliniai Lietuvos piliečiai, bet dabar dėjos esą Herrenvolk – valdančios tautos atstovai. Viena repatriantų šeima gyveno šalia mūsų buto. Čia ir buvo pavojus patekti į jų nemalonę. Reikėjo jų visada saugotis. Esant tokiai politiškai įelektrintai atmosferai Kaune, galėjo išsprukti koks kritikos žodelis vokiečių atžvilgiu. Juk atsirasdavo išdavikų ir draugų tarpe. Tada prasidėdavo apklausinėjimas ir su juo surištos pasėkmės.

Šioje būklėje turėjau rimtai apsigalvoti, ką atsakyti Kirchneriui. Norėjau pasitariti su žmona ir paprašiau duoti man bent vieną dieną laiko. Kirchneris sutiko pasilikti Kaune dar vieną dieną tikėdamasis, kad aš sutiksiu su jo pasiūlymu išvykti į Pskovą.

Jaučiau, jog Veronika nesileis taip lengvai įtikinama, kad aš "savanoriškai" išvykčiau į Rusiją. Tačiau Sonderfuchrerio "K" atsivežtas raštas kvietė "laikinais išvykti ir dirbti jo vadovaujamame karinės žvalgybos štabe Abwehrgruppe Nord. Man išvykus į frontą, mano šeima gaus ūkišką palengvinimą ir vokiečiai leis jai pasilikti tame pačiame bute Kęstučio gatvėje. Taip pat kpt. Mongrovius kas mėnesį šeimai parūpins papildomas maisto korteles". Tas raštas paveikė Veroniką, ir ji nenoromis sutiko su mano laikinu išvykimu iš Lietuvos. (Tai buvo savo rūšies atsilyginimas už gautą prieglaudą ir darbą Tilžėje).

Kitą rytą pranešiau svečiui, jog aš sutinku su plk. Kiepo įsakymu ir spalio 22 d. išvyksiu į Pskovą. Dar paprašiau, kad kpt. Mongrovius paruoštų man kariškus dokumentus kelionei Urlauber D-Zug traukiniu, kuriuo be persėdimų pasiekiamas Pskovas. Taip pat pageidavau, kad mane kas nors iš plk. Kiepo įstigos pasitiktų Pskovo geležinkelio stotyje. Dėl šio mano

prašymo, Kirchner man davė telefono numerį, kuriuo paskambinčiau, atvykęs į Pskovą. Ten bus atsiųstas automobilis, kad neklaidžiodamas pasiektų darbovietę.

Tą pačią dieną nuėjau į Teisingumo ministeriją pasitarėję M. Mackevičių ir atvira papasakojau, kas įvyko vakar po gauto telefoninio paskambinimo iš vokiečių komendantūros. Tarp kita ko aš jam pasakiau: "Pasiuntinys iš Karaliaučiaus atvežė plk. Kiepo, karinės žvalgybos vadovo ir mano buvusio viršininko Karaliaučiuje, pageidavimą, kad aš atvykčiau dirbti jo štabe, nes jis negalys pasitikti ten dirbančiais sovietiniais karininkais vertėjais. Kadangi aš to pulkininko įstaigoje darbavau 1940-41 m., jis manimi pasitiki ir nori, kad aš kuo greičiausia atvykčiau į Pskovą. Jis taip pat man priminė, jog profesiniai pasiruošusiam karo metu, esą, geriau dirbti su kariais, negu civilinėje tarnyboje. Juo labiau, kad tas darbas yra tolimoje užfrontėje, kur negresia fronto pavojus.

Teisingumo tarėjas M. Mackevičius nustebo mano tokiu staigiu atsistatydinimu iš tarnybos, tačiau, išklauseęs paaiškinimą suprato padėtį. Jis apgailestavo, kad aš turiu palikti departamentą, kurį sėkmingai tvarkiau metus laiko, tačiau jis nedarysias man jokių kliūčių išeiti iš tarnybos. Tarėjas priminė, kad aš galiu, ir turiu teisinį pagrindą, to įsakymo vykdymo atsakyti. Teisiškai, Lietuva yra okupuotas kraštas, ir jos piliečiai negali būti šaukiami tarnauti svetimos kariuomenės. Tokie yra tarptautinės teisės nuostatai. "Suprantu", – atsakiau tarėjui, – "bet dabar atėjo laikas sugrąžinti skolą, kurią, 1940 m. birželio mėnesį man pasitraukus į Vokietiją, Karaliaučius man patikėjo".

Atsisveikinau su M. Mackevičium, kuriam buvau dėkingas už man suteiktą tarnybą ir pasitikėjimą. Taip pat dar užėjau "sudie" pasakyti ir pas kitus departamento pareigūnus: pas tarėjo pavaduotoją Iz. Kurkietį ir inspektorių A. Mileską, su kuriais teko artimai bendradarbiauti.

Dar spėjau tą patį vakarą nuvykti pas savo tėvus į Kybartus. Mano santykiai su jais buvo labai glaudūs. Nors aš pats darydavau visus mano gyvenimą liečiančius sprendimus, bet visuomet su tėvais

Detroite 1993 m. birželio mėn. 27 d. atsisveikinta su Lietuvos savanoriu kūrėju ir buv. Šaulių S-gos pirm. Vincu Tamošionu, išvykstančiu nuolatiniam gyvenimui Tėvynėje. Greta jo sėdi Šv. Antano parapijos klebonas kun. Alfonsas Babonas ir dabartinis Šaulių S-gos Išeivijoje pirm. Mykolas Abarius. Vlodo Staškaus nuotr.

pasitardavau ar juos informuodavau. Taigi pilnai suprantama, jog išvykdamas į "karo zoną" norėjau ir juos supažindinti. Jie, žinoma, nebuvo laimingi, kad man teks ilgesniam laikui išvykti į Rytų frontą, bet jie su mano sprendimu sutiko.

Praleidęs naktį Kybartuose, kitą dieną sugrįžau į Kauną. Dar ir Kaune turėjau artimiesiems draugams pranešti apie pasikeitimus mano gyvenime. Jų tarpe buvo teisėjas Jonas Januška (žuvęs Sibiro tremtyje), buvęs Semeliškių teisėjas, su kuriuo taikos metais buvo praleista ne viena maloni valanda, Stepas Mackevičius, su kuriuo Tilžėje prie kortų ir politikuodami praleisdavome daug valandų ir inž. Klemensas Brunius, su kuriuo mėgdavom diskutuoti Lietuvos ateitį...

Ir taip prisiartinio spalio 22-ji, išvykimo diena.

ATVYKSTU Į PSKOVĄ

1942 m. pabaigoje, kai aš pirmą kartą stebėjau man nepažįstamą sritį, visos geležinkelių mažesnės stotys buvo aptvertos spygliuotomis vielomis ir apstatytose eile bunkeriu. Tas teikdavo saugumą ten gyvenantiems vokiečiams ir tarnybai nuo netikėto partizanų puolimo. Nebūdavo nakties, kad viename ar kitame geležinkelių ruože nebūtų nuverstas nuo bėgių ir išsprogdintas keleivinis bei prekių transporto traukinys. Ryšium su vis besiplečiančia partizanų veikla, kelionės geležinkeliu darėsi labai pavojingos. Nuverstieji nuo bėgių traukiniai būdavo tučtuojau apšaudomi iš kulkosvaidžių ar kitų automatinių ginklų. Partizanai savo puolimui laiką parinkdavo apie 2-4 val. ryto, kada tarnyba būdavo labiausiai išvargusi ir tamsa bei šaltis sunkindavo orientaciją ir gynybą. Spalio 23 d. "Urlauber" greitasis traukinys į Pskovą atvyko keturias valandas pavėlavęs, nes pakeičiui nuo geležinkelio buvo

nuvalomos nuverstų vagonų liekanos.

Pskovo geležinkelio stotis savo statyba man priminė Virbalio, Kauno ar Vilniaus stotis. Jos pastatai bei įrengimai ir apylinkės namai buvo karo nepaliesti. Iš stoties paskambinau man duotu telefono numeriu. Netrukus prie stoties privažiavo automobilis ir nuvežė mane į naują tarnybos vietą. Tai buvo nemažas vieno aukšto namas, be iškabos ir be sargybinio prie įvažiavimo.

Po trumpų supažindinimo formalumų, buvau apgyvendintas kambaryje, kuriame buvo ir dirbama, ir miegama. Tokias pat gyvenimo sąlygas turėjo ir viršininkas, ir eilinis kareivis telefonistas. Mano tarnybos vieta oficialiai buvo vadinama Abwehrgruppe Nord. Iš šios įstaigos buvo dirguojama visa su žvalgyba susijusi trijų skyrių veikla: a) tiesioginė prieš žvalgyba, taip vadinama "I", b) diversijos ir sabotazo veiksmams prieš užnugaryje – "II" ir c) kontrazvalgyba – prieš agentų sekimas ir gaudymas – "III".

Aš buvau paliktas grupės štabe ir paskirtas į dokumentų klostojimo "G" skyrių. Šis darbas man buvo visiškai naujas. Tik po dviejų mėnesių įtemptų studijų ir praktiško darbo supratau ir įsąmoninau vokiečių žvalgybos šiaurės fronte vedamą veiklą. Tai pasiekti per palyginti trumpą laiką padėjo man ta aplinkybė, kad manimi pasitikėjo ir laikė mane griežtu antikomunistu. Tai jau buvau įrodęs plk. Kiepu, kada dirbau jo žinioje Tilžėje.

"G" skyrius buvo pats svarbiausias visoje grupėje. Čia būdavo parengiami įvairūs klastoti dokumentai agentams, kurie arba vykdavo eilinės žvalgybos uždavinius artimame fronto ruože, arba parašiuotais būdavo išmetami toli sovietų užfrontėje. Visi skyriai (agentų aprūpinimo – I, II ir III, bei dokumentacijos

– G) darniai bendradarbiavo tarpusavyje ir buvo betarpiškoje grupės viršininko plk. Kiepo vadovybėje. Ši grupė nepriklausė Šiaurės armijai (XVI ir XVIII) štabui, kuris taip pat buvo įkurtas Pskove, tačiau betarpiškai palaikė ryšį su vyriausia būstine Berlyne. Todėl tarp armijų štabo IC (kariškos žvalgybos) ir šios žvalgybos grupės buvo jaučiamas nesveikas pavydulavimas ir trynimasis.

(Bus daugiau)

VERTINGI ALBUMAI

Gera proga įsigyti menišką grožio albumą *"Einu per Lietuvą"*. Tai jau trečioji lietuvių fotografinio kūrėjo Juozo Polio kelionė per Tėvų žemę.

Anksčiau išleisti albumai – *"Gimtoji žemė Lietuva"*, *"Atgimstanti Lietuva"*.

Naujame albume jau Lietuva pabudus, gražiausios ir brangiausios jos kraštovaizdžio vietos, svarbūs įvykiai, šventės. Albume rasime ir lietuviškąją Ameriką: lietuvių bažnyčias, paminklus tautos didvyriams, tautos švenčių minėjimus, Clevelando, Chicagos, Washingtono ir kitų JAV miestų vaizdus. Nepaprastai jautrus ir šiltas albumo tekstas, kurį parašė šviesios atminties prof. Česlovas Kudaba.

Foto albumą labai prieinama kaina galima įsigyti Dievo Motinos parapijos knygyne pas A. Mackevičių ir "Dirvos" redakcijoje. Kiekvieno albumo kaina po #18 dol. Užsakant paštu reikia pridėti po \$3.00 persiuntimo išlaidomis.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Kaip gyvenančiam Švedijoje

ATRODO LIETUVOS REIKALAI

"Naujasis Dienovidis Nr 24 (1993 birželio 18 d) paskelbė su Jonu Pajauju, aktyviu Švedijos lietuviu, buvusiu Stuthof kalinių ir Švedijos ambasados konsultantu pasikalbėjimą.

Pasekite Jono Pajaujo atsakymus.

– Lietuvoje ekonominės reformos iš esmės sustabdytos, daugumos piliečių gyvenimas vis blogėja. Kokios mintys Jums kyla stebint tokią mūsų ūkio krizę?

– Jonas Pajaujis. Kai atvykstu į Lietuvą ir pasikalbu su žmonėmis, tai atrodo, kad jie mąsto protingai ir visas ūkio nuosmukio priežastis gerai supranta. Tačiau kai reikia veikti, jų valia būna paraližuota. Tai matyt, sovietinis palikimas. Štai kad ir lito įvedimas. Šiandien visame pasaulyje kiekvienos valstybės nacionalinė valiuta dengiama ne aukso, o tos valstybės turtu ir produkcija. Lietuvoje įvedamas litas, tačiau mes žinome, kad valstybės produkcija vis dar smarkiai krenta. Todėl šiandieninis lito įvedimas praktiškai iškart nulems jo nestabilumą tarptautinėje valiutos rinkoje. Negaliu nepaminėti ir kombinacijų, dirbtinai nuvertinant dolerio kursą talono atžvilgiu. Tai yra bankų spekuliacija, ir man keista, kad finansų ministras ir kiti pareigūnai taip lengvai leidžia spekuliantams prisipildyti kišenes. Manau, kad tokie valstybės tarnautojai yra neatsakingi žmonės ir juos reikėtų kuo greičiau šalinti iš pareigų.

Savotiškai Lietuvoje vyksta ir privatizacija, t.y. tie vadinamieji uždari aukcionai. Juk visi – nuo paprasto piliečio iki prezidento – žino, kad mafijos "berniukai" jėga ir šantažu priverčia pasitraukti konkurentus ir valstybės turtą privatizuoja beveik už dyką. Generalinis prokuroras A. Paulauskas jau seniai šneka apie mafiją, tačiau nieko iki šiol nedaroma. O juk nubauti nusikaltėlius ir padaryti tvarką nėra sunku: svarbiausia – pagauti ne tuos vyrukus, kurie grasina ar siūlo pinigus, bet tuos, kurie juos siuntė ir jiems vadovauja. Nustatyti organizatorius prokuratūrai labai lengva – reikia tik patikrinti, kas įsigijo šitą nuosavybę.

– Ar Jums neatrodo, kad valstybės pareigūnai gražiai kalba apie užsienio investicijas, tačiau bijodami konkurencijos jas visokiais būdais blokuoja?

– Kol valstybė nėra stabili, tol didysis užsienio kapitalas ten nebus investuojamas. Bet man žinoma, kad kai kurios rimtos firmos jau sutinka rizikuoti ir pradėti savo veiklą Lietuvoje. Deja, čia joms visai trukdoma. Štai visame pasaulyje garsios ir turtingos

Švedijos–Šveicarijos firmos (jos pavadinimo nenoriu minėti) atstovai niekaip negali nusipirkti sklypo, kuriame per metus pastatytų modernų fabriką, buitinio aptarnavimo įmones. Būtų įdomu sužinoti, kas ir kodėl jiems trukdo? Juk ta solidi firma nusispjaus ir pasuks pas ukrainiečius. O vienas jos fabrikas ne tik pakeltų mūsų industriją, bet ir duotų darbo mažiausiai dešimčiai tūkstančių žmonių.

Valstybės pareigūnai pasirašo visiškai nesuprantamus ir neaiškius sandėrius. Štai kad ir ta skandalinga sutartis su UNFINCO firma. Pirmiausia, keista, kad Vyriausybės narys, nepranešęs nei Vyriausybei, nei Seimui, sudaro sutartį tokiam stambiam kapitalui – 2,5 milijardo dolerių! Antra, valstybė išvis neturėtų derėtis su privačiais bankais per privačius tarpininkus. Svarbiausia, kad tarpininkui už darbą garantuojama tokia didelė suma – net 4 procentai. Jei sutarties objektas būtų 100 tūkst. dolerių vertės, tai būtų normalu, kad tarpininkas už patarnavimą gautų tokį procentą. Bet kai deramasi dėl milijardinės sumos, tai kalba gali būti tik apie tūkstantąsias po kablelio procento dalis. Prisimenu, kad prieškario Lietuva už 60 mln. kronų paskolą švedų bankininkui Kriugerui suteikė degtųjų monopolį Lietuvoje. Tada Kriugeris už degtųjų dėžutę ėmė 0,1 cento.

Kita vertus, valdžia skolinasi pinigus, o jos piliečiai iki šiol nežino, kas atsitiko su tomis milijoninėmis sumomis iš likusio nepriklausomos Lietuvos kapitalo JAV, Prancūzijoje, Švedijoje? Kur tas vienas milijonas kronų, surinktų Švedijoje blokados Lietuvoje metu? Pagal sovietinį įprotį viskas yra išlaptinta, piliečiai neinformuojami. Pavyzdžiui, buvusio energetikos ministro L. Ašmanto sutartis su Maskva dėl naftos pirkimo iki šiol niekur nėra paskelbta. Mes ir dabar nežinome motyvų, kodėl už 1m³ naftos reikėjo mokėti 12 dolerių. O juk gauti visapusišką informaciją yra elementari piliečio teisė.

– Teko girdėti, kad Jūs jau seniai domitės Lietuvos nafta ir jos eksploatavimu...

– Lietuvoje nuo Jurbarko iki Šventosios yra naftos, kuri pagal Sovietų Sąjungos planą turėjo būti pradėta eksploatuoti 1995 metais. Man visai nesuprantama, kam ši nafta taupoma ir kodėl žmonės, gy-

vendami virš naftos telkinio, žiemą turi šalti? Jei Lietuvoje nėra naftos eksploatavimo specialistų, tai galima kreiptis į puikius šios srities žinovus – lietuvius, gyvenančius užsienyje. Tačiau jų paslaugų atsisakoma, o čia, Lietuvoje, vyksta keisti dalykai. Šiomet buvo sukurta akcinė bendrovė, kuri su švedų valstybine naftininkų bendrove "Stat Oil" pasirašė sutartį. Mano žiniomis, pagal šią sutartį pusė išeksploduotos lietuviškos naftos bus parduodama Lietuvos valstybei tarptautine kaina, o kita pusė – eksportuojama. 30 proc. pelno atiteks Lietuvos biudžetui, o likusius pinigus dalinsis švedų ir mūsų privati bendrovė. Man ir vėl neaišku: Vakaruose žemė priklauso privačiam juridiniam asmeniui (juo gali būti valstybė, savivaldybė, akcinė bendrovė bei privatus žmogus), tačiau žemės gelmės, jos turtai yra tik valstybės nuosavybė. Kas galėtų paaiškinti šią naftos eksploatavimo sutartį, ir kodėl mes, užuot patys apsirūpinę nafta, skubam ją eksportuoti?

– Jus nustebino mūsų žemės gelmių eksploatavimas, o ką pasakytumėte apie žemės privatizavimą Lietuvoje?

– 1930 metais vyko Lietuvos gyventojų ir jų turto surašymas. Buvo aprašyta kiekvieno ūkininko sodyba, trobesiai, žemė, mechanizmai, gyvuliai, net šunys. Taip pat buvo sudaryti ūkių planai. Surašymo rezultatai buvo paskelbti 1935 metais ir pagal juos įvertintas valstybės turtas; juo buvo paremtas litas. Domėjausi, kaip vyksta nuosavybės grąžinimas, lankiausi privatizacijos komisijoje. Tačiau valstybės pareigūnai nežino, o gal nenori žinoti, kur yra tie planai. Jie turi būti išlikę, o jei KGB išvežė juos į Maskvą, būtinai pareikalauti grąžinti. Valdžia turi grąžinti savininkams jų buvusį turtą. Pagal Vakarų demokratijos sampratą privataus turto valstybė negali nacionalizuoti. Pažiūrėkite, kaip šią problemą išsprendė vokiečiai. Jų įstatymas labai konkretus: nuosavybė turi būti grąžinta savininkui ir jo įpėdiniais. Jei nuosavybė sunaikinta, už ją turi atlyginti tas, kas sunaikino. Bet jei nuosavybė padidinta – sakykim, buvusio savininko sklype pastatytas dar vienas namas, tai savininkas turi už tai sumokėti. Na o pas mus viskas suvelta: žemę ūkininkui grąžina, bet jei jo name gyve-

na svetimas žmogus, tai jis to namo neatgauna.

Nenormalu Lietuvoje yra ne tik su turto grąžinimu, jo aprašymu, bet ir su mokesčiais. Valstybė privalo žinoti visų savo gyventojų turtą bei pajamas ir išreikalaus mokesčius. Antai Stašaitis, vadinantis save verslininku, Vakaruose iškart atsidurtų kalėjime už viešą atsisakymą mokėti mokesčius. Jis gali rinktis: arba išvažiuoti iš valstybės, kurios įstatymai jam netinka, arba privalo atlikti savo pilietinę pareigą. Žinoma pilietis turi ir teises, tik jų nereikėtų painioti su privilegijomis. Man atrodo, kad pagal sovietinį įprotį valdžios pareigūnai dažnai neatskiria teisių nuo privilegijų. Geras pavyzdys – Seimo rinkimų įstatymas. Pagal Konstituciją visi piliečiai yra lygiateisiai. O Seimo rinkimuose, kur visoms partijoms buvo taikomas 4 proc. barjeras, lenkų sąjungai (LLS) padaryta išimtis. LLS, surinkusi 1,6 proc., t.y. ketvirtadalį savo tautiečių balsų, Seime gavo dvi vietas. Žinoma, tai yra ponų iš LDDP sąžinės reikalas, tačiau šį klausimą turi

svarstyti Konstitucinis Teismas. Europos demokratinėje valstybėje tautinėms mažumoms garantuotos kultūrinės ir etinės teisės, bet rinkimuose jų atstovai dalyvauja tik kaip įvairių partijų nariai. Tautinės mažumos visose partijose turi savo politinius klubus, bet savo teises, kaip ir visi tos valstybės piliečiai, gina dalyvaudamos partinėje veikloje. Mažuma negali turėti privilegijų prieš kitus piliečius.

Turbūt nedaug Lietuvos žmonių žino, kad Vilniuje yra lenkų universitetas, kuriame studijuoja apie 200 studentų. Man ir čia nesuprantama: kam jie rengiami – Lietuvai ar Lenkijai? Gal Lenkijoje sunku su patalpomis, o Lietuvoje jų per daug? Norėčiau, kad kultūros ir švietimo ministras atsakytų, kas finansuoja tą universitetą?

Apskritai privilegijų Lietuvoje neturėtų būti. Mes dažnai matome, kaip "už nuopelnus" teikiama įvairūs apdovanojimai, skiriamos personalinės pensijos. Man

(Nukelta į 12 psl.)

Labai laukiam

NAUJŲ DIRVOS SKAITYTOJŲ

Visi lietuviškieji laikraščiai susirūpinę, kad metai iš metų prenumeratorių skaičius mažėja. Vyresnieji pamatė išmiršta, akių ir kitų sunkių ligų kankinami nebegali skaityti, o jaunieji, kad ir labai raginami, nuo lietuviško laikraščio tolsta.

Sunkiau ir sunkiau su naujų, pajėgių bendradarbių telkimu. Sunkiau ir su redaktorinio darbo mokančių suradimu, kurie, palyginti, už mažą atlyginimą turi dirbti ilgas darbo valandas.

Lietuviškieji laikraščiai vien iš prenumeratos mokesčių išsiversti negali. Skelbimų, kurie išlaiko šio krašto angliškuosius laikraščius, tautybių leidiniai jų mažiau begauna. Dirvai tik nuolatinių skaitytojų siunčiamos aukos per eda galą su galu sudurti ir laukti kas bus kitais metais.

Vilties Draugijos valdyba ir Dirvos redakcija visas tas bėdas apsvarsčiusi nutarė, nuo dabar iki šių metų pabaigos, praversti naujų skaitytojų telkimo vą.

Nauji skaitytojai, kurie patys užsisakys ar artin ieji jiems užsakys, už Dirvą metams moka tik \$20.00.

Mieli, ilgamečiai Dirvos skaitytojai, remėjai ir lietuviškos spaudos mylėtojai, talkinkite mums. Užprenumeruokite Dirvą savo artimiesiems ne tik čia, Amerikoje, bet ir Lietuvoje ar kur kitur gyvenantiems, ypač Lenkijoje, Karaliaučiaus srityje ar dar tebegyvenantiems Sibire.

Jei žinote asmenų, Jūsų kaiminystėje ar ir toliau gyvenančių, kurie Dirvos neskaito, atsiųskite jų adresus. Mes jiems pabandysime Dirvą nemokamai kurį laiką siųsti, kad jie pilnai su laikraščiu susipažintų ir jį pamėgtų.

Taip, bendromis jėgomis, per ilgesnį laiką, gal sutelksime kelis šimtus naujų Dirvos skaitytojų ir tuo žymiai palengvinsime Dirvos tolimesnį leidimą. Padėkite mums tą Dirvos stiprinimą atlikti be dejavimų ir verkimo, o su geros pagalbos draugiška talka.

Čia, šio pranešimo pabaigoje, spausdiname ir atkarpa, kurią lengva iškirpti, užpildyti ir mums atsiųsti.

Pavardė ir vardas _____

Gatvė ir Nr. _____

Miestas _____ Valstybė _____ Zip _____

Jei siūlote Dirvą siųsti susipažinimui, įrašykite siūlomą adresą:

Pavardė ir vardas _____

Gatvė ir Nr. _____

Miestas _____ Valstybė _____ Zip _____

GRYBŲ ŪKIS LIETUVOJ

**Talkon kviečiami užsienio lietuviai mikologai,
svetimtaučiai kolegos, grybų ūkininkai,
ir pramatą ateiti – investatoriai.**

(Mokslas, tyrinėjantis grybus, vadinasi mikologija)

Lietuvoje jau trisdešimt metų vyksta Lietuvos grybų mokslinis tyrimas. Botanikos Institutas dar 1980 metais išleido pirmąją knygą iš ruošiamos serijos "Lietuvos Grybai". Antroji knyga turėtų pasirodyti netrukus ir dar du tomatai, nepaisant sunkios ekonominės būklės, tikimasi paruošti dar šiais metais.

Dr. Vincentas Urbonas rašo išeiviams, jau tris dešimtis metų skatinusiems kultūrinį bendravimą su tada nuo likusio pasaulio atskirtais tėvynainiais:...

"Šį darbą dirbame kartu su prof. Dr. Mindaugu Stručinsku, prof. A. Lugausku ir kitais Lietuvos mikologais. O kaip gerai būtų, jei į šį darbą įsijungtų ir Amerikos lietuviai mokslininkai grybininkai, kaip prof. Rytas Vilgalys, Duke Universitete, kiti. Tiesa, jiems būtinai priminkite, kad š.m. rugsėjo mėnesio pabaigoje Vilniuje vyks Tarptautinė mikologų konferencija. Visų lauksime.

Darbas, kurį dirbame labai svarbus ir reikalingas Lietuvai, juk sukaupę tokį didelį patyrimą turime jį palikti kitoms Lietuvos kartoms."

V. Urbonas primena, kad "šalimais domimės ir grybų auginimo klausimais. Kaip tik šiuo metu šis verslas plinta Lietuvoje ir mums kaip mokslininkams reikia tai skatinti ir padėti. O tam darbui reikalinga literatūra (nesvarbu ar tai anglų, ar tai vokiečių, ar tai prancūzų kalbomis) bei geri sodinamosios (sėjamosios) medžiagos – micelio (mushroom mycelium) štamai. Turint gerus štamus galima paruošti gerą sodinamąją medžiagą (spawn). Todėl neturime kitos išeities kaip šauktis Jūsų (nors tai ir ne labai malonu) prašant talkos gauti šiuo klausimu literatūros taipgi ir sodinamosios medžiagos šampinjono kaip tai (*A. brunnescens*), *Pleurotus ostreatus* (Florida variety), *Lentinus edodes*, štamų (straions).

...Suprantu, kad Jūs Amerikos lietuviai esate mūsų taip užpulti, kad nespėjate atsakyti į užklausimus, laiškus ir panašiai. Bet... juk tik bendromis jėgomis galima nuveikti labai daug o bent mažiausią galimybę praleisti nesinorėtų.

Susitikti, pabendrauti, išklausti Jūsų patarimus būtų naudinga, net labai svarbu, bet... tai jau tolimesnės ateities dalykai. O, žinoma, pamatyti šio verslo žmones Amerikoje – tai būtų tikra fantas-

tika...

Jeigu Jūs galėtumėt prašomais reikalais padėti (o tai brangiai Jums kainuos), mes mokėtume tai ne tik išsaugoti, bet ir paskleisti po Lietuvą, kas šiandien čia labai svarbu ir aktualu...

Linkiu Jums geriausios sėkmės. Nekantraudamas laukiau atsakymo..."

Rašyti, skambinti:

Dr. Vincentas Urbonas,
Institute of Botany,
Žaliųjų ežerų 47
2021 VILNIUS,
Lithuania

tel: 0 11 370 2 736251,
fax: 011 370 2 359950.

LIETUVOS GRYBAI,
autoriai J. Mazalaitis, V. Urbonas, išleista "Mokslo" leidyklos Vilniuje. 1980.

Neseniai skaitėme, kad didžiausias pasaulyje gyvūnas yra grybų giminė kažkur Michigane, JAV.

Rašoma minimos knygos, įvade: "Grybai labai paplitę gamtoje. Jie neatskiriama miško dangos dalis, jų gausu parke, sode, vandenyje, ypač daug dirvožemyje. Viename grame daržo žemės grybų ir jų sporų yra tūkstančiai ar net milijonai. Grybų sporos sklaido padange aptinkamos net 33 km. aukštyje vėjo nunešamos tūkstančius kilometrų.

Grybai - tai ne tik mums gerai pažįstami baravykai, raudonviršiai, kazlėkai, žaliuokės ar umėdės, bet įvairiausi kempininiai grybai, ar dantys medieną. O kiek žalios žemės ūkiui padaro grybų sukeltos rūdys, kūlės, rauplės, miltligės, sunaikindamos milijonus tonų grūdų, vaisių uogų ir daržovių. Daugelio žmogaus bei gyvulių ligų-mikozių – sukėlėjai taip pat yra grybai. Jie griauja namus, ardo tiltus, užtvankas, pūdo šiltnamius ir rūsius, gadina netinkamai laikomus maisto produktus, naikina įvairius pramonės gaminius. Kartais sunaikina brangiausius žmogaus kūrinis-knygas, gražiausias drobes, medines skulptūras, unikalias muziejus vertybes. Daug rūpesčių aviatoriams sukelia grybas, *Cladosporium resinae*, galintis augti bei daugintis aviacioniam benzine ir ant metalinių bako sienelių. Kartais pelėsiniai grybai išauga koncertuotoje acto ir siero rūkštyje.

Pelėsiai tiek organinės, tiek neorganinės kilmės gaminiams bei prietaisams daugiausia kenkia savo metabolizmo produktais, dažniausiai įvairiomis organinėmis rūkštimis. Kai kurie *Neurospora*

ir *Aspergillus* genčių grybai yra atsparūs daugumai nati-septinių medžiagų. Norint apsaugoti vertingus ir labai brangius prietaisus, meno kūrinius bei pramonės gaminius nuo pelėjimo, svarbiausia jų nepadengti dažais, kuriuose yra organinės kilmės medžiagų (baltymų, augalinių aliejų, glicerino ir kt. tinkančių pelėsių mitybai.

Daugelius grybų prisitai-ko prie įvairių sąlygų. Laboratoriniais bandymais nustatyta, kad kai kurie mielių štamai nežuva net esant 8000 atmosferų slėgiui. Įvairios spinduliavimo dozės, dešimtys ar šimtus kartų viršijančios kai kurių šiltakraujų gyvūnų mirtinas dozes, pasirodo neefektyvios, kovojant su itin kenksmingais grybais. Yra grybų, kurių sporos nepraranda gyvybingumo net keleta dešimtmečių.

Klaikdinga būtų manyti, kad grybai tik žalingi. Jų nauda žmogui yra kur kas didesnė už daromą žalą, kuri dargi neretai būna dėl jų pačių neapdairumo.

Nemaža grybų plačiai vartojama maistui. Augalinės bei gyvulinės kilmės medžiagas ir jų liekanas ardantys grybai pagausina dirvožemyje augalams reikalingų maisto medžiagų. Miškas be grybų skurstų ar visai žūtų, nes jie drauge su bakterijomis ir kai kuriais kitais mikroorganizmais miško paklotę (lapus, spyglius, šakas, negyvą žolinę dangą), taip pat kelmus, išvirtusius medžius paverčia puria, derlinga dirva. Tokiu būdu grybai ir bakterijos atlieka ne tik sanitaro vaidmenį, bet ir aktyviai dalyvauja gamtos medžiagų apykaitoje. Dirvožemyje gyvenantys grybai "plėšrūnai" naikina žmogaus priešus – nematomas, smulkias parazitines kirmėles bei kenksmingus vabzdžius.

Šiandieninė maisto pramonė be pelėsinių grybų, pavyzdžiui, *Aspergillus flavus*, *A. niger*, *A. oryzae* ir daugybės kitų, neapsieitų sviesto, sūrių, pieno, fermentų, organinių rūgščių, vitaminų gamyboje. Daug mielių (*Saccharomyces cerevisiae*, *S. ellipsoideus* ir kitos rasės) sunaudojama kepyklose, vynu, konjako, degtinės, alaus ir kitų alkoholinių bei nealkoholinių gėrimų gamyklose. O kiek tonų pašarinių mielių, kuriose gausu baltymų, vitaminų, suvartojama žemės ūkyje! Iš pelėsinių grybų (*Penicillium notatum*, *P. chrysogenum*, *P. crustosum*) pagamintas antibiotikas penicilinas milijonams išgelbėjo gyvybę.

Dabar iš valgomųjų bei nuodingųjų grybų yra išskirta keliolika medžiagų (agrocibinas, klitocibinas, atramentinas, inolominas, muskaru-

tinas), kurios turi antibiotinių ir gydomųjų savybių. Šiomis medžiagomis bandoma gydyti sklerozę, anginą, cholera, nervines bei vidinės sekrecijos liaukų ir kitokias ligas.

Iš grybų išskirta ir ištirta daugiau kaip 40 fermentų, iš kurių apie dešims plačiai naudojama įvairiose medicinos, maisto, ir lengvosios pramonės šakose. Ypač svarbus fermentas rusulinas, išskirtas iš ūmėdžių, plačiai naudojamas sūrių gamyboje. Mokslininkai daug dirba, kad kuo daugiau grybų būtų galima panaudoti ir Lietuvos ūkyje.

Grybai labai skiriasi dydžiu (nuo smulkesnių organizmų, įžiūrimų tik pro mikroskopą, iki 1 mt skersmens ir sveriančių 10-15 kg), forma, spalva ir gyvenimo būdu. Iš viso jų yra iki 100.000 rūšių.

Grybų kilmė bei jų gyvenimo būdas ilgai žmogui buvo nežinomi, net paslaptiniai. Keisti organizmai - be šaknų ir stiebo, be lapų, nežydi, vadinasi, nesubrandina ir sėklų. Tik XVIII amžiuje išaiškinta grybų kilmė ir nustatyta, kad jie dauginasi sporomis. O dėl grybų sistematikos pasaulyje ginčai tebevyksta ir dabar. Vieni specialistai juos priskiria prie augalų, kiti – prie gyvūnų, o treči išskiria į tarpinę grupę tarp augalijos ir gyvūnijos.

Pagal sandarą, kartais ir pagal vaisiakūnių didumą grybai skirstomi į žemesniu-

sius ir aukštesnius.

Knygoje LIETUVOS GRYBAI aprašomi tėvynėje paplitę aukštesnieji grybai. Tai pagrindiniai valgomieji, nuodingieji ir medieną gadinantys aukšliagrybiai ir papėdgrybių klasių grybai. Aprašoma 431 rūšys ir daugumos jų pateikiami spalvoti originalūs piešiniai. (Šiuo metu Lietuvos Mokslų Akademijos botanikos instituto herbare yra apie 1500 rūšių aukštesniųjų papėdgrybių ir aukšliagrybių.). Pateikiama teorinių žinių apie grybų sandarą, jų gyvenimo būdą, mitybą, dauginamąsi, apie valgomųjų grybų mitybinę vertę, jų išteklis, apsaugą ir grybingiausias vietas Lietuvoje. Skaitytojas susipažins su grybų anomalijomis bei kirmijimu, mikorizės reiškiniu ir kitais klausimais. Svarbiausias autorių tikslas kuo daugiau aprašyti Lietuvoje paplitusius ir praktiniu požiūriu naudingus aukšliagrybius ir papėdgrybius.

Šį leidinį paruošė Lietuvos Mokslų Akademijos Botanikos moksliniai bendradarbiai: Vincentas Urbonas parašė šiuos skyrius: "Grybų sandara ir gyvenimo būdas", "Grybų dauginimasis", "Grybų mityba", "Kaip greitai grybai auga", "Raganų ratilai", "Grybų anomalijos ir prisitaikymas", "Grybų auginimas dirbtiniu būdu", Valgomųjų grybų ištekliai, jų apsauga ir (Nukelta į 12 psl.)

LIEPOS 16 IŠ NEW YORKO PAKYLA
LĖKTUVAS BE SUSTOJIMO
SKRYDŽIUI Į KAUNĄ
LĖKTUVE – JAUNAS LIETUVIS LAKŪNAS
EDVINAS VOLONSKIS
SKRYDŽIO TIKSLAS – ATŽYMĖTI IR
PAGERBTI
DARIAUS IR GIRĖNO ŽYGDARBIO
60-SIAS METINES

Kaune, Aleksoto orouoste, "LITUANICA III" nusileis liepos 17 d. tarp 3 ir 5 val. po pietų. Lėktuvo sutikimo iškilmes Kaune rengia Lietuvos vyriausybė. Ji kviečia ir JAV lietuvius ta proga atvykti į Kauną ir dalyvauti tose iškilmėse. Tam tikslui rengiama speciali

LIETUVIŲ EKSKURSIJA IŠ
NEW YORKO Į KAUNĄ
LIEPOS 14-21 D.D.

Pilna kaina į abu galus **\$480**

visi taksai įskaitomi.

Bus skrendama American Airlines į Londoną, ir iš ten Lietuvos Oro Linijos carteriniu skrydžiu į Kauną.

Tai bus pirmas kartas kai LAL skiria lėktuvą išimtinai JAV lietuviams dalyvauti iškilmėse Lietuvoje.

Nepraleiskime šios nepaprastos progos!

Reikia užsiregistruoti ir pilnai sumokėti iki Liepos 12 d.

VYTIS TRAVEL

2129 Knapp St.
Brooklyn NY 11229

Tel. 718-769-3300; 1-800-952-0119
FAX 718-769-3302
Telex 216 282

CLEVELANDO ŠV. KAZIMIERO LIT. MOKYKLOS MOKSLO METŲ UŽBAIGIMAS

Gražų birželio 5 d. vakarą (6:30 val.) į parapijos svetainę rinkosi mokiniai, tėveliai, svečiai...

Pradedant vakaro programą K. Civinskas pakvietė visus sugiedoti tautos himną. Po to pasveikino visus atvykusius ir pasidžiaugė gausiu dalyvių skaičiumi. Kalboje pastebėjo, kad mokytojai šiais mokslo metais labai nuoširdžiai dirbo ir to darbo rezultatai, kaip tik šį vakarą bus pastebimi.

Mokykloje šiais mokslo metais dirbo šie mokytojai: Aida Bublytė (vaikų darželis), Rima Žiedonytė ir Rimas Biliūnas I sk., Ingrida Civinskienė II sk., Vilija Klimienė III sk., Virginija Rubinski IV sk., Marytė Hudgins V sk., Teresė Beržinskienė VI sk., Aldona Krivinskienė VII sk., Stefanija Stasienė VIII sk., Rita Kliorienė ir Eglė Laniauskienė muzikos mokytojos, Živilė Vaitkienė ir Vita Aukštuolienė nuolatinės pavaduotojos, Andris Dunduras knygyno vedėjas. Visiems mokytojas buvo prisegta po gėlytę.

Mokytoja Živilė Vaitkienė perskaitė I-mąjį mokinių garbės sąrašą, kurie pasižymėjo moksle ir elgesy. Šiame sąraše išvardinti visi darželio mokiniai: Lina Aukštuolytė, Milda Banzaitė, Alvydas Civinskas, Lukas Hudgins, Janina Klimaitė, Fortūnata, Krasinskaitė, Kristina Paškonytė, Kristina Petraitytė, Adriana Sušinskaitė, Linas Vaitkus.

I-mo sk. mokiniai: Vėjas Belzinskas, Milda Chmiliauskaitė, Nida Hallal, Andrius Stankus.

II-tro sk. Algis Aukštuolis, Lana Pollock.

III-čio sk. Lina Beržinskaitė, Vaiva Bučmytė, Gintautas Civinskas, Vaiva Laniauskaitė, Teresė Paškonytė, Vytukas Vaitkus.

V-to sk. Simas Laniauskas, Saulius Kliorys, Kęstutis Kalvaitis.

VI-to sk. Audra Valaitytė.

VII-to sk. Venta Civinskaitė, Kristina Kliorytė, Matas Laniauskas, Lia Krivinskaitė.

II-trasis mokinių garbės sąrašas:

II sk. Andrius Hudgins, Kęstutis Petraitis, Genutė Tamošiūnaitė Andrius Urbaitis.

III sk. Emilija Marcinkevičiūtė, Simas Tatarūnas.

IV sk. Nida Degesytė, Viktoras Vaitkus, Paulius Rukšėnas, Tomas Tatarūnas, Lukas Laniauskas.

V sk. Kęstutis Aukštuolis

VI sk. Laura Rukšėnaitė

VII sk. Mykolas Rukšėnas, Kristina Stankutė

Knygyno vedėjas Andris Dunduras perskaitė knygų skaitymo varžybų laimėtojus: II sk. Algis Aukštuolis, Andrius Hudgins, Danutė Krivinskaitė, Kęstutis Petraitis, Lana Pollock, Viktorija Stungytė, Genutė Tamošiūnaitė, Andrius Urbaitis.

III sk. Vaiva Bučmytė (perskaitė 79 knygas), Gintautas Civinskas, Teresė Paškonytė, Simas Tatarūnas, Vytukas Vaitkus.

IV sk. Tomas Tatarūnas,

V sk. Kęstutis Kalvaitis, Simas Laniauskas

VIII sk. Veronika Taraškaitė.

Knygų skaitymo varžybas laimėjusiems įteiktos piniginių dovanos.

Mokytoja Vilija Klimienė perskaitė JAV LB Švietimo Tarybos piešinių konkurso laimėtojus:

I grupė antros vietos laimėjo už "Plaukia žaselės" iliustracijas vaikų darželio mokinė Janina Klimaitė.

II grupės laimėtojai: už "Kastanto muzikanto" iliustraciją: I-mos vietos laimėjo, III sk. mokinė Teresė Paškonytė, II-tros vietos laimėtojas, III sk. mok. Gintautas Civinskas. III-čios grupės pirmos vietos laimėjo už "Ežio namo" iliustracijas IV-tos grupės II-tros vietos laimėjo už parašytą ir iliustruotą knygą "Daktaras Neškauda nuotykių", VII sk. mokinė Venta Civinskaitė. VIII sk. mok. Veronika Taraškaitė laimėjo konkursą už parašytą knygėlę "Mano šeimos medis".

Išskirtinai buvo pagirta VI sk. mokinė Audra Valaitytė už stropiai lankymą mokyklos – nepraleidus nė vienos dienos.

K. Civinskas toliau pranešė, kad šiais mokslo metais mokyklą baigė (8 skyrius) tik viena mokinė Veronika Taraškaitė. Jai buvo įteiktas mokyklos baigimo pažymėjimas. Įteikiant pažymėjimą jos auklėtoja mkt. Stefanija Stasienė pažymėjo, kad Veronika Taraškaitė su noru lankė Lit. mokyklą ir įdomavosi viskuo kas yra susiję su tėvyne Lietuva, ypač jos istorija, literatūra, geografija. Ji rinko įvairias iškarpas liečiančias Lietuvos gamtą, kultūrą ir jos dabartinį laisvą gyvenimą.

Veronika Taraškaitė, kaip mokyklos vienintelė abiturientė taip pat kalbėjo: "Aš esu labai laiminga, kad galėjau lankyti šv. Kazimiero lit. mokyklą. Pradėjau mokytis vaikų darželyje su 9 klasės mokiniais. Turėjau daug mokytojų, buvo nelengva. Iš kiekvieno mokytojo ką nors

Piešinių konkurso laimėtojai iš kairės: G. Civinskas, T. Paškonytė, J. Klimaitė, A. Valaitytė. Prie mikrofono mokytoja Ž. Vaitkienė. Toliau mokytoja S. Stasienė ir šių metų abiturientė Veronika Taraškaitė.

išmokau. Aš daug sužinojau apie Lietuvą, apie mano tėvelio kraštą. Mano mamytė gimė ir augo Amerikoje. Džiaugiuos, kad lankiau lit. mokyklą ir išmokau geriau lietuviškai kalbėti. 1990 metais važiauvau su tėveliais į Lietuvą, dalyvavau pasaulio lietuvių Olimpijadoje. Buvau laiminga, kad galėjau susikalbėti su giminėmis lietuviškai. Kai kada buvau ir vertėja. Šiais metais buvau viena klasėje – visi mano buvę draugai nustojo lankyti lituanistinę mokyklą. Manau, kad jie negerai padarė. Man patiko eiti šeštadieniais į lit. mokyklą.

Aš išeinu iš šv. Kazimiero lit. mokyklos, bet gražūs prisiminimai ir iš mokytojų gautos žinios apie Lietuvą visada liks mano gyvenime. Ačiū visiems, mokytojams ir mano tėveliams, kad jie labai rūpinosi manimi veždami kiekvieną šeštadienį į lit. mokyklą, kad būčiau gera Amerikos lietuvaite".

Baigiant programai K. Civinskas padėkojo kleb. G. Kijauskui SJ už mokyklos patalpas, V. Bacevičiui už nuotraukas, A. Styrai už pagalbą ir tėvų komitetui: R. Idzelienei, L. Pollock, T. Kalvaitienei, K. Valaičiui ir

A. Urbaičiui, kurie labai nuoširdžiai rūpinosi mokyklos klestėjimu.

Mokslo metų baigimo programa baigta giesme "Lietuva brangi" Po to sekė vaišės ir pasidalinimas išpūdziais.

Stefanija Stasienė

TRANSATLANTINIO SKRYDŽIO 60-ŲJŲ METINIŲ MINĖJIMAS

Iškilnių dienotvarkė

Šeštadienis, liepos 17 d.

1:00 val. p.p. – Iškilmingas memorialinės lentos atidengimas Dariaus ir Girėno garbei Chicagos Midway aerouoste, 5700 S. Cicero Ave. Nemokamas mašinų pastatymas aerouosto "Main Parking Lot A". Prie vartų sakyti "Lithuanian" ir įleis veltui. Į pastatą įeiti pro M-9 duris. Po iškilnių, apžiūrėjimas Stepono Dariaus angaro, 5240 W. 63rd St.

4:00 val.p.p. – Parodos "Pirmasis lietuvių transatlantinis skrydis" atidarymas Balzeko lietuvių kultūros muziejuje, 6500 S. Pulaski Rd. Nuolatinis originalaus filmo apie Darių ir Girėną demonstravimas muziejaus Edvardo Mankaus Audio-video salėje. Vaišės.

Sekmadienis, liepos 18 d.

10:30 val. ryto – lakūnų pagerbimui skirtos mišios visose Chicagos lietuvių bažnyčiose.

1:00 val. p.p. – Organizacijų paradas iki Dariaus-Girėno paminklo Marquette Parke, California Ave. & Marquette Rd. (w. 67th Str.) Iškilmės ir vainikų padėjimas prie paminklo. (Paradas renkasi Maria gimnazijos mašinų pastatymo aikštelėje. Organizacijos dalyvauja su savo uniformomis ar tautiniais rūbais, kiek galima gausiau. Neša savo, tautines Lietuvos ar Amerikos vėliavas.) 4:00 val. p.p. – iškilmingi pietūs Amerikos legiono Dariaus-Girėno posto salėje, 4416 S. Western Ave. Kokteiliai 4:00 val., pietūs 5:00 val. Bilietai kainą \$15 asmeniui.

Dievui, Tėvynei ir Artimui!

Puslapis iš spalvojimo knygutės

SPALVINGOJI SKAUTYBĖ

Lietuviškoji skautija šiemet švenčia savo veiklos 75 metų deimantinį jubiliejų. Artėjant iškilmingų jubiliejinių stovyklų sezonui, skautininkės Irenos Gedrienės iniciatyva Clevelando skautininkių draugovė išleido spalvojimo knygutę stovyklose dalyvausiančių skaučių užsiėmimams. Dailininkė Eglė Muiliolienė, pati buvusi skautė, atliko meninį darbą ir savo honorarą paskyrė Lietuvos

vaikams su fizinio arba protinio vystymosi sutrikimais.

Knygutės, pavadintos "Spalvingoji skautybė", atspausdinta 2000 egzempliorių. Jos tema – gražiai iliustruoti pagrindiniai skautybės ideologijos dėsnių. Jos tikslas – žaismingas tų dėsnių pristatymas mergaitėms. Knygutės bus išdalintos jaunosioms stovyklautojoms tiek Lietuvoje, tiek ir išeivijoje.

Oš

CLEVELANDE ir apylinkėse

DEBBIE JOANA
NATKEVIČIŪTĖ

garbės atžymėjimais baigė ir brandos atestatą gavo iš Brecksville–Broadview Heights aukštesniosios mokyklos. Tai jauniausia Arėjo ir Juditos Natkevičių dukra, gimusi Clevelande. Pradžios mokslą pradėjo Dievo Motinos parapijos mokykloje. Po 7 metų, tai mokyklai užsidarius, persikėlė į Holy Cross mokyklą, kurioje užbaigė 8 sk. Tėvams išsikūrus Brecksville, Debbie įstojo į Brecksville–Broadview Heights aukštesniąją mokyklą. Paskutinius 2 metus Debbie už pažangą moksle buvo atžymėta kaip Nat'l Honor Society narė. Dalyvavo teniso sporte ir buvo mokyklos teniso komandos vadovė. Tapo rimta fotografijos mėgėja, su savo nuotraukomis dalyvavo daugelyje parodų, kur buvo atžymėta. Buvo aktyvi vokietų kalbos klubo narė.

Ji yra priimta studijuoti Miami universitete, Oxford, Ohio. Tame u-te jau trečius metus studijuos jos brolis Juozas. Vyriausias jos brolis Jonas šiuo metu siekia magistro laipsnio Clevelando John Carroll u-te, o sesuo Dana studiuoja Cornell u-te, Ithaca, NY.

Birželio 26 d. Debbie tėvai savo sodyboje buvo surengę jai

pagerbti gegužinę, kurioje dalyvavo giminės ir daug jaunimo. Ger. J.

VYSK. M. VALANČIAUS MOKYKLOS MOKINIŲ SUGRĮŽTUVĖS

Š. m rugsėjo pabaigoje norima sukviesti Clevelando Šv. Jurgio parapijoje veikusios vysk. M. Valančiaus lituanistinės mokyklos sugrįžtuves. Numatoma sugrįžtuves pradėti Mišiomis, surengti suneštinę parodą iš mokyklos laikų eksponatų ir užbaigti vaisėmis.

Tos mokyklos auklėtiniai ir mokytojai prašomi pranešti apie dalyvavimą, savo pageidavimus bei turimus eksponatus – Šv. Jurgio klebonijai, 6527 Superior Ave., Cleveland, OH 44103, tel. (216) 431-5794.

LAUKIAME SVETELIŲ!

Liepos 18 d., sekmadienį, Clevelando Šv. Jurgio parapija šventoriuje rengia tradicinę gegužinę. Pradžią po 10:30 val. Mišių. Kainos: \$7.00 suaugusiems, \$3.00 vaikams nuo 5 iki 12 metų amžiaus, o jaunesniems negu 5 m. – veltui. Bus apstu maisto, vaisvandenių, žaidimų visiems. Parapijos salėje veiks baras. Kieme bus parūpinta apsauga. Visi clevelandiečiai yra kviečiami. Ger. J.

Knygų skaitymo laimėtojai. Iš kairės: G. Civiškas, V. Bučmytė, V. Vaitkus, S. Tatarūnas, T. Paškonytė.

Prie sienos: A. Dunduras – knygų vedėjas ir K. Civiškas mokyklos vedėjas.

VI. Bacevičiaus nuotr.

PARENGIMAI

1993 M.

• LIEPOS 11 d. – sekmadienį 12:00 p.p. Žalgirio šaulių kuopa rengia gegužinę prie ežero Beachland Parke – 17815 Canterbury Rd.

• LIEPOS 18 d. Šv. Jurgio parapijos GEGUŽINĖ – Šv. Jurgio sodyboje 11:30

• LIEPOS 24 d. Kultūrinio darželio tradicinė vakaronė Gwinn Estate

• RUGPJŪČIO 1 d. sekmadienį 12:00 p.p. LKVS-gos "RAMOVĖ" rengia gegužinę prie ežero Beachland Parke – 17815 Canterbury gatvėje.

• RUGPJŪČIO 15 d. sekmadienį DIRVOS GEGUŽINĖ Apanių sodyboje.

• RUGSĖJO 11 d. Lietuvių Namų 20 – metų sukakties balius ir varžytinės. 7 v.v.

• RUGSĖJO 25 d. Pabaltiečių Vakaras. Ruošia lietuviai latviai ir estai.

• SPALIO 2 d. 7 v.v. Koncertas The Singing Angels Dievo Motinos auditorijoje.

• SPALIO 9-10 ir 23 dienomis JAV LB Clevelando apylinkės rengiamų LIETUVIŲ DIENŲ programa Dievo Motinos parapijos patalpose.

• LAPKRIČIO 14 d. Šv. Jurgio parapijos rudens Festivalis 11:30 – 3:30 v.v.

• LAPKRIČIO 20 d. LKVS-gos "RAMOVĖ" Clevelando skyrius rengia Lietuvos Kariuomenės Šventės minėjimą Lietuvių Namuose – Clevelande.

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios. Šv. Jurgio parapijos salėje, 9:30 v.v.

Skaitykite ir platinkite
DIRVA

- Siuntiniai į Lietuvą, Latviją, Estiją
- Pinigų persiuntimas
- Air cargo
- Maisto siuntiniai

VISA TAI -

atlanta IE

Trumpiausias kelias gimtinėn

639 East 185th Street
Euclid, OH 44119

Telefonas (216) 481-0011

Dirbame: antr.-penkt. nuo 9 v.r. iki 5 v.v.,
šeštadienį nuo 9 v.r. iki 2 v. popiet

Pagrindinis atlanta IE ofisas - Chicagoje

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street * Cleveland, OH 44119
481-6677

DARBO VALANDOS

antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį * 9:00 vr – 4:00 pp *
penktadienį * 9:00 vr – 6:00 pp * šeštadienį * 9:00 vr – 12:00 pp *
sekmadienį parapijoje * 11:00 vr – 12:00 pp *

* Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000 *

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą liūdėsio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

MATAS REALTORS

Broker RITA MATAS – G.R.I. – state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS – teisinis patarėjas

KAIP ATRODO LIETUVOS REIKALAI

(Atkelta iš 8 psl.)

tai nepatinka. Svedijoje valstybės piliečiui ordinai neteikiami – juk kiekvieno piliečio pareiga yra daryti viską, kad valstybė klestėtų. Apdovanoti galima tik užsienio pilietį, padariusį tavo valstybei paslaugą.

– Kaip Jūs vertintumėte mūsų Seimo darbą? Ką manote apie K. Bobelio buvimą parlamente?

– Reikia, kad tautos išrinktieji ir valstybei atstovaujantys žmonės jos nekompromituotų. Tačiau mūsų Seime į posėdžių salę geriausiu atveju susirenka tik du trečdaliai jo narių. O kur kiti? Ką jie veikia?

Švedijos parlamentas dirba kitaip. Ten, svarstant įstatymą, posėdžių salė būna tuščia: dalyvauja tik Seimo pirmininkas, vicepirmininkas, įstatymo rengėjai ir 3–4 partijų atstovai, pasiruošę replikuoti. Visi kiti parlamentariai sėdi savo kabinetuose ir dirba. Penkios minutės prieš balsavimą jie bėga į salę ir spaudžia mygtukus, nes su įstatymo projektu jau būna anksčiau susipažinę. Balsavime dalyvauja parktiškai visi parlamento nariai, o jei kuris susirgo ar komandiruotėje, tai jį pavaduoja kitas pagal tos partijos rinkimų į parlamentą sąrašą. Todėl man ir keistai atrodo, kai Lietuvoje Seimo nariai sėdi salėje kaip pradžios mokyklos suole, suvedinėje sąskaitas ir tuščiai leidžia laiką.

Kalbant apie K. Bobeli, galiu pasakyti, kad jis, beje, kaip ir aš, turi dvigubą pilietybę ir čia nėra nieko blogo. Tačiau jei jis veržiasi į valdžią, tai turėtų pirma atsakyti į klausimą: kuriai valstybei atstovaus? Juk antros valstybės interesai ne visuomet sutaps su pirmosios, ir ši gali pareikalauti ginti jos teises.

Normaliame demokratiame parlamente komisijos skirstomos į svarbiausias – užsienio reikalų, krašto gynybos bei ekonomikos – ir į antraciles. Mane labai stebina, kad K. Bobelis, Seime vienas atstovaudamas mažiausiai partijai–KDS, užima paties svarbiausio komisijos pirmininko vietą.

Normaliame parlamente svarbiausių komisijų pirmininkai yra valdančiosios partijos atstovai, o jų pavaduotojai – opozicijos nariai. Kitų komisijų pirmininkais būna ir opozicijos atstovai, o sudėtis

komisijose proporcinga partijų narių Seime skaičiui. Demokratinėse valstybėse opozicijai skiriamas reikšmingas vaidmuo, nes po kitų rinkimų ji gali tapti valdančiąja partija, todėl turi būti pasiruošusi ir gerai žinoti, kas valstybėje vyksta ir kaip ji funkcionuoja. Jeigu pozicija nenori susitarti su tikrąja opozicija, kaip yra Lietuvos Seime, tai reiškia, kad tie vyrai aukštybėse neturi nei valstybės, nei demokratijos sampratos.

Kalbėjosi Dalius Stancikas

• Jungtinio Amerikos Pa-baltiečių Komiteto pirmininkų posėdis įvyks liepos 10 d. Washingtone, DC. Jame dalyvauja lietuvių, latvių ir estų organizacijų pirmininkai. Šiame posėdyje lietuviams atstovaus ALTO pirm. Grožvydas Lazauskas ir ALTO pirm. pava-duotojas Casimir Oksas.

• Illinojaus gubernatorius Jim Edgar pakvietė į savo įstai-gą Chicagoje įvairių tautybių spaudos atstovus liepos 13 die-ną aptarti buvusiųjų pavergtųjų tautų padėtį.

Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapijos kleb. kun. G. Kijauskas SJ. atžymėjo plaketėmis parapijos choristus, ilgiausiai išbuvusius chore.

Nuotraukoje: choro vadovė Rita Čyvaitė-Kliorienė, V. Plečkaitis, D. Nasvytė, G. Plečkaitienė J. Muliolis ir E. Kijauskas.

DIRVOS NUOLATINIS BENDRADARBIS
ANTANAS DUNDZILA,
pasinaudojęs atostogomis, dvi savaites viešėjo Lietuvoje.

DR. KAZIO MARTINKAUS (1953-1984) POMIRTINIS STIPENDIJOS FONDAS

1984 m. sausio 13 d. mirus biochemijos dr. Kaziui Martin-kui, jo šviesaus atminimo įam-žinimui 1985 m. buvo įsteigtas ir inkorporuotas kasmetinis sti-pendijų fondas.

Stipendijos fondo komisija apsvartė gautus stipendijų pra-šymus ir nutarė, iš gautų pro-centų, 1993 metais skirti šią stipendiją:

Vitai Žukauskaitei, studi-

juojančiai mediciną Chicagos Universiteto Pritzker School of Medicine.

TRADICINĖ VALDO ADAMKAUS PREMIJA už Skinderiško dendrologinio

parko sukūrimą. Kėdainių ra-jone, prie Šušvės upės per 23 metus beveik 1000 rūšių auga-lais jis apsodino 100 hektarų teritoriją, įrengė keliolika mažų tvenkinių. (V.P.)

AR JUO DIDŽIUOTIS AR LIUDĖTI?

(Atkelta iš 1 psl.)

šiuo klausimu kelia nerimą, nes vietomis yra stebinančios, labai nemaloningos. Vi-siškai šviežiai tai liūdija T. Venclovos straipsnis 1993-VI-12 d. DRAUGE, "Klaidų sakralizavimas".

Norint ir laukiant objekty-vios tiesos, į akis čia krinta du dalykai. Pirma, neteko girdėti, kad paskutiniu metu sukilimo genėzė būtų buvusi bandyta aiškinti ar tyrinėti tų, kurie patys sukilime dalyva-vo arba, reikia manyti, galėtų būti apie sukilimą teigiamos nuomonės. Antra, nerimą ke-lia tai, kad, pvz., S. Sužiedėlio ar T. Venclovos dabarti-niai teigimai net nėra viešai komentuojami! Juk negalima pasikliauti spaudoje pasitai-kančiais, žurnalistinio pobū-džio straipsneliais, kai profesionalas istorikas ar mokslo populiarizatorius (reikalo svarbą pabrėžiant, vėl abu terminai iš Enciklopedijos) į sukilimą pradeda šaudyti su precizinę teleskopą turinčiu šautuvu.

Dabar prašau dėmesio, statysiu esminį šio straipsnio klausimą: visai konkrečiai, kodėl su savo talentu, žinio-mis, įvykio liūdininkų išval-gumu bei turimais visuome-niniais ištekliais sukilimo pa-likuonys tyli? Ką reiškia ši tyla?

Manau, kad šį reikalą gvildenant, tikėtų paruošti visą sąrašą esminių klausimų, ku-riems reikia ne tik S. Sužie-dėlio ar T. Venclovos formu-luojamų tezių, bet – čia svar-bu – abipusių argumentų pa-svėrimo.

Tik turėdami "už" ir "prieš" duomenis, galėsime

sukilimo reikalus tinkamai peržiūrėti pusės šimtmečio perspektyvoje. O tai svarbu dar dėl to, kad abiejų autorių straipsniuose randa vietos ir gana absurdiški teigimai – ar tai būtų jaunos, komunistuo-jančios žydų kilmės merginos (a priori svarbiu laikomas) parodymas ar bandymas ly-ginti Maskvoje sovietų sušau-dytą aršų komunistų Z. Anga-rietį su Stutthofe žuvusiu lie-tuvių tautos įkaitu. Na, straipsnio pavadinimas "Klai-dų sakralizavimas" irgi atne-ša tam tikrą, samoningai pa-rinktą prieskonį.

Tad, susipažinę su S. Su-ziedėlio ir T. Venclovos straipsnių mintimis, kada su-lauksime jiems priderančių (pritariančių ar pieštaraujan-čių) koreferatų? –Juk tokiam opiam reikalui, beveik istori-jos perrašymui, reikia ir dau-giau autoritetingų nuomonių!

(1993-VI-25)

GRYBŲ OKIS...

(Atkelta iš 9 psl.)

grybingiausios vietos Lietu-voje", "Grybų augimo sezo-nai", "Keletas patarimų gry-bautojams", "Grybų mitybinė vertė, o iš specialiosios da-lies agarikiečių eilės grybus nuo 126 iki 403. J. Mazelai-čio šie skyriai: "Grybų ken-kėjai", "Nuodingieji grybai", "Grybų gydomosios medžia-gos", "Grybų herbaras ir jo saugojimas", "Kepurėtojų grybų augintojai Lietuvoje", "Grybų sistematika", o iš spe-cialiosios dalies grybus nuo 1 iki 125 ir nuo 404 iki 431.

Alsa

A.A. STASEI ŽIEDONIENEI

mirus, jos vyrui, mūsų mielam bičiuliui KAZIMIERUI, visiems šeimos nariams, giminaičiams ir artimiesiems reiškiamo širdingiausią užuojautą ir dalinamės sklausmingų valandų išgyvenimais.

Juozė ir Jonas Daugėla

Florida

Netikėtai, staigiai mirus

A.A. STASEI ŽIEDONIENEI

vyrui KAZIUI ŽIEDONIUI, sūnums VALDUI ir RIMUI, dukrai NIJOLEI ir jų šeimoms nuoširdžią užuojautą reiškia

N. ir V. Čečiai
G. ir M. Aukštuoliai
E. ir J. Šarkauskai
G. ir A. Karsokai
J. ir P. Pečiulaičiai
Ona Naumanienė